

KUTATÓKÖZPONT NEVE:
Társadalomtudományi Kutatóközpont
KUTATÓINTÉZET NEVE:
Cím: irányítószám, város, utca/tér stb., házszám
1097 Budapest Tóth Kálmán utca 4.
Postafiók címe: irányítószám, város, Pf. száma
1476 Budapest 100, Pf. 340.
telefonszám:
(061) 2246700
honlap:
https://tk.hu/
e-mail:
titkarsag@tk.hu

I. Közvetlenül kutatóközpont alá tartozó kutatási egység(ek) kiemelt eredményei a tématerületek megjelölésével

Számítógépes Társadalomtudomány – CSS –RECENS Kutatócsoport

A CSS-Recens jelenlegi kutatási projektjei (1) innovatív módszertani fejlesztésekre fókuszálnak, amelyek hozzájárulhatnak a társadalomtudományos kutatási eszköztár bővítéséhez és megújításához, és a más tudományágakkal (pl. természettudományok) való eredményes együttműködésekhez; úgy, hogy közben (2) akut társadalmi problémákra próbálnak közvetlenül is hasznosítható válaszokat keresni, és (3) alapvető társadalmi mechanizmusok működését kutatják. (Tématerületek: 3., 5.)

A Mesterséges Intelligencia Nemzeti Labor (MILAB) keretében indult kutatások egyre inkább a CSS-Recens „zászlóshajó” tevékenységei közé kerültek. A „*Társadalmi viselkedés megértése és modellezése digitális adatokkal*” című kutatás célja egy olyan döntéshozó támogatási platform létrehozása, amely az online térben keletkező szöveges adatokat felhasználva képes szakpolitikai témákban, valós időben képet adni az a hazai lakosság véleményéről és reakciójáról. A projekt 2021-ben az oltásellenességgel kapcsolatos online narratívákat vizsgálta.

A „*Távközlési és szenzor-adatok felhasználása a társadalmi viselkedés, a megismerésére és előrejelzésére. Hagyományos és innovatív adatfelvételi technológiák fúziója*” c. projekt, mely a hagyományos survey alapú és a passzív szenzoros adatgyűjtési paradigmát kívánja egyesíteni. Ennek keretében egy olyan okostelefon-alapú megoldás készül, amely egyesített platformot biztosít a kétféle adatgyűjtés számára. A rendszer alap-verziója már elérhető a www.octopus-research.hu címen. A platform tesztelése 2022 nyarán fejeződik be, így 2022 őszétől már alkalmas lesz éles kutatások lebonyolítására.

2021-ben már második évébe lépett a szintén a CSS-Recenshez köthető CODE Europe nevű nemzetközi projekt, amelynek célja egy többlépcsős online crowdsourcing megvalósítása a városi levegőtisztaság javításával kapcsolatban 10 európai nagyvárosban. Ennek keretében elkészült az a social listening platform, amely 10 nyelven monitorozza az interneten megjelenő, a levegő minőségével foglalkozó kommunikációkat, és a módszertani keret, amely lehetővé teszi a digitális részvételi megoldások sikerességének mérését.

A kutatócsoport munkatársa a járvány kitörése óta vesz részt annak az interdiszciplináris kutatócsoportnak a munkájában, amely a COVID-19 járvány terjedését befolyásoló társadalmi tényezők vizsgálatával foglalkozott. Ennek keretében például elkészült az a dashboard, amely valós időben monitorozza az online közösségi médiában megjelenő oltásellenes narratívákat. Továbbá Humanized Algorithms: Identifying and Mitigating Algorithmic Biases in Social Networks címen sikeres projektet indult a bécsi Complexity Science Hub-bal és az Aacheni Egyetemen.

2021 végén elindult egy olyan kutatás, amely a mesterséges intelligenciával kapcsolatos társadalmi attitűdöket vizsgálja Magyarországon, „Oksági gépi tanulás: lehetőségek, korlátok és társadalomtudományi alkalmazások” címmel, amely interdiszciplináris kutatásként a téma kulcsfontosságú elméleti és gyakorlati aspektusaival foglalkozik. A kutatás eredményeit 2022 áprilisában tesszük közzé.

A „Donáció alapú digitális adatgyűjtés” című pályázat jelentős ELKH forrást nyert el 2021 végén, így a CSS-Recensen belül lehetőség lesz ennek az új, innovatív módszertan jó gyakorlatainak a kutatására.

A kutatócsoport fontosabb publikációi 2021-ben:

Bocskor, Á. (2021). Reputational Status Dynamics from a Mixed Methods Perspective: Coolness and Popularity in a Hungarian Primary School Sample. *Youth & Society*, 0044118X2110128. <https://doi.org/10.1177/0044118x211012815>

Keller, T., & Szakál, P. (2021). Not just words! Effects of a light-touch randomized encouragement intervention on students' exam grades, self-efficacy, motivation, and test anxiety. *PLOS ONE*, 16(9), e0256960. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256960>

Keller, T., Takács, K., & Elwert, F. (2021). Yes, You Can! Effects of Transparent Admission Standards on High School Track Choice: A Randomized Field Experiment. *Social Forces*. <https://doi.org/10.1093/sf/soab111>

Kmetty, Z., & Stefkovics, Á. (2021). Assessing the effect of questionnaire design on unit and item-nonresponse: Evidence from an online experiment. *International Journal of Social Research Methodology*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/13645579.2021.1929714>

Ságvári, B., Gulyás, A., & Koltai, J. (2021). Attitudes towards Participation in a Passive Data Collection Experiment. *Sensors*, 21(18), 6085. <https://doi.org/10.3390/s21186085>

Tofalvy, T., & Koltai, J. (2021). “Splendid Isolation”: The reproduction of music industry inequalities in Spotify's recommendation system. *New Media & Society*, 146144482110221. <https://doi.org/10.1177/14614448211022161>

Tóth, G., Wachs, J., Clemente, R. D., Jakobi, Á., Ságvári, B., Kertész, J., & Lengyel, B. (2021). Inequality is rising where social network segregation interacts with urban topology. *Nature Communications*, 12(1). <https://doi.org/10.1038/s41467-021-21465-0>

Beszámoló a TK Gyerekesély-kutató Csoport 2021. évi tevékenységéről

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv

A kutatócsoport a “Legyen Jobb a Gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiához kapcsolódó egyes térségi fejlesztésekhez nyújt szakmai-módszertani támogatást az EFOP-1.4.1 „Integrált gyermekprogramok szakmai támogatása” című konzorciális projekt keretében, az Emberi Erőforrások Minisztériumával való együttműködés keretében. Közcéli feladatot lát el, amennyiben alap- és alkalmazott kutatásokkal, monitoring tevékenységgel és értékelések készítésével segíti a gyermekszegénység elleni térségi programok megvalósítását.

2021-ben folytatódott a kutatócsoport egyik fő témájának, a szociális szakma minőségének, munkakörülményeinek és a szegénységcsökkentésben játszott szerepének vizsgálata. A kérdőíves adatfelvételeken nyugvó kutatás ebben az évben egyfelől a területi egyenlőtlenségek kérdéskörére, másfelől a szakemberek kiégésének problémájára fókuszált. Foglalkozott továbbá a szakmai együttműködések lehetőségeivel, továbbá azzal, hogy milyen szerepet játszhat az önkéntesség a hátránykompenzáló programokban. A csoport egy másik kutatása az elmúlt években különböző EU-s pályázati konstrukciókban létrehozott közösségi házak funkcióit vizsgálta. Ezen belül azt, hogy mennyiben szolgálják a házak a helyi szolgáltatási hiányok enyhítését és mennyiben a helyi társadalmak önszerveződési képességeinek megerősítését. A kutatási eredmények kifejezett célja a szakpolitikai döntéshozók támogatása volt. Az év során új kérdőíves kutatás is indult, amely azt vizsgálta, hogy milyen hatással van a COVID-19 járvány a járási gyermekszegénység elleni programok működésére.

A csoport kutatási eredményeiből az év során 4 idegen nyelvű folyóirat-publikáció, 1 idegen nyelvű tanulmánykötet és 9 magyar nyelvű szakcikk született. Az eredmények továbbá 8 nemzetközi és 7 hazai konferencia-előadás formájában kerültek bemutatásra a szakmai közönség számára.

A szakmai tevékenységük másik pillérét a 2020-ban létrejött TK Családtudományi Kutatási Centrum jelenti, amely a TK négy intézete és a Gyerekesély-kutató Csoport kutatóinak közös munkáján alapul.

A Centrum célja a családok stabilitásának, a családon belüli kapcsolatok erősödésének és a családtagok jól-léte növelésének elősegítése kutatások révén. 2021 során a Centrum egyik fő kutatási témája a család mai fogalmának tisztázását célozza. Azzal az alapvető kérdéssel foglalkozik, hogy milyen családfogalmak használatosak ma a társadalomban és a családdal foglalkozó intézményekben. Vizsgálja továbbá, hogy az eltérő koncepciókhoz milyen normák társulnak a családtagok egymáshoz való viszonyára nézve és ezek milyen (anyagi, morális stb.) kötelezettségeket írnak elő a családtagok számára. A kutatásból eddig 5 tanulmány készült el, amelyek közül az év során 1 került publikálásra. A Centrum munkáját a TK költségvetése finanszírozza, emellett folyamatosan pályázik külső támogatásra is.

A kutatócsoport fontosabb publikációi 2021-ben:

Vanhuysse P., Medgyesi M., Gal R.I. (2021) Welfare states as lifecycle redistribution machines: Decomposing the roles of age and socio-economic status shows that European tax-and-benefit systems primarily redistribute across age groups. PLoS ONE 16(8): e0255760. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255760>

Györi Á., Perpék É. (2021) Work conditions and burnout: an exploratory study among Hungarian workers in family and child welfare, child protection and pedagogical professional services, European Journal of Social Work. <https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1997926>

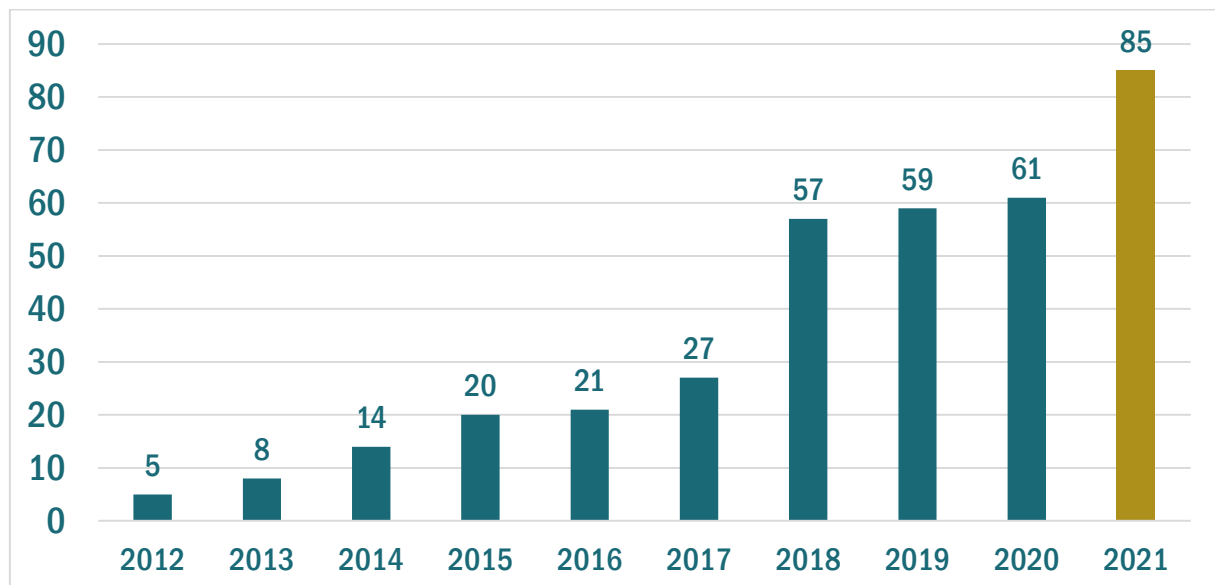
Vastagh Z., Kiss M. (2021): Közösségi házak és terek funkciói a leghátrányosabb helyzetű térségekben. Esély 32 (3): 19–36. http://www.esely.org/kiadvanyok/2021_3/19-36-vastagh-kiss.pdf

II. Tudományos szervezési eredmények, események

1. A kutatóhely rövid bemutatása, főbb feladatai

A TK legfontosabb feladatának 2021-ben is a társadalmilag hasznos kutatási tevékenységet, kiváló minőségű publikációk megjelentetését, illetve a nemzetközi pályázati tevékenység erősítését tekintette.

A rangos nemzetközi folyóirat-publikációk száma ugrásszerű növekedést mutat az előző évekhez képest: a TK kutatói összesen 85 cikket jelentettek meg impakt faktoros vagy SCimago Q1-es folyóiratban (1. ábra).

1. ábra Q1-es és impakt faktoros folyóiratban megjelent cikkek száma a TK-ban

A folyóiratcikkek nem szorították ki a más típusú publikációkat. A TK kutatói hét kötetet jelentettek meg rangos nemzetközi könyvkiadóknál. Mindemellett a hazai publikációk száma is nőtt a megelőző évhez képest: 2021-ben összesen 563 magyar nyelvű cikk, tanulmány vagy kötet jelent meg a TK kutatóitól, amelyek közül ki kell emelni az összesen 54 magyar nyelvű monográfiát és tanulmánykötetet.

A TK évről évre egyre sikeresebb a hazai és nemzetközi kutatási pályázatokon, és ezek a források immár az összköltségvetés harmadára rúgnak. A TK kutatói az NKFIH OTKA pályázatokon 2021-ben 190 millió Ft-ot nyertek, új [Lendület-pályázat](#) nyertes is van, illetve a TK tagja a [Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium](#)nak is. Két kiemelten fontos kutatási terület koordinálására és kutatóközponti szintű összefogásának céljával a TK létrehozta a Családtudományi Kutatási Centrumot, valamint a Társadalmi Ökológiai és Klímakutatási Centrumot. A kurrens módszertani kurzusok, a kutatómunkát segítő képzések szervezésére létrejött a Módszertani Képzési Központ, melyek elérhetők nemcsak a TK kutatói, hanem a szélesebb tudományos közösség (hallgatók, oktatók) számára is. 2021 folyamán elsősorban online kurzusok rendezésére került sor: Szövegbányászat, Adatvizualizáció, R és Python programozás, Statisztikai elemzések.

2. A kutatóhely kiemelt beruházásainak rövid leírása

A büdzsé növekedése nem csupán a kutatói és adminisztratív fizetések már régóta esedékes emelését tette lehetővé, de infrastrukturális és informatikai fejlesztéseket is. Befejeződött a Kutatóközpont tárgyalóinak technikai fejlesztése. A 15 milliós beruházás eredményeképpen a tárgyalók alkalmassá váltak hibrid, akár szinkrontolmácsoló rendezvények lebonyolítására is. A home office munkavégzés lehetőségének biztosítása érdekében új mobil eszközök beszerzésére került sor.

A 2021-es év fontos projektje volt az elektronikus ügyintézési rendszer bevezetése, melynek keretében a TK adminisztratív ügyeit (szerződések, engedélyezések, nyomtatványok) egy elektronikus rendszeren keresztül lehet intézni. A gördülékeny, ám biztonságos ügyintézését segíti, hogy a TK hiteles elektronikus aláírást biztosít az itt dolgozók számára.

3. A kutatóhely közcélú feladatainak (ha vannak) rövid bemutatása

A TK a külső érdeklődők számára is szabadon hozzáférhető kutatási infrastruktúrája a Kutatási Dokumentációs Központ (KDK) tudományos adatgyűjteményeinek köre 14 új adatbázissal bővült 2021-ben. A KDK a Mesterséges Intelligencia Labor és a TK támogatásával gépi tanulással fejleszti a repozitórium metaadatainak minőségét, ami segíti az adatok kereshetőségét. Emellett a TK-ban folyó kutatások adatkezelési terveivel és gyakorlataival kapcsolatos tanácsadási és adminisztratív feladatokat is ellát. 2021-ben a közösségi média oldalakon is megjelent a KDK, januárra 700 felhasználó követi a Központ híreit. Jelentős, széles körben használt kutatási infrastruktúra a European Social Survey (ESS-ERIC). Az ESS-t nemcsak kutatók, hanem oktatók, egyetemi hallgatók is használják. A felhasználói kör további bővítése és az ESS jobb megismertetése érdekében 2021-ben az ESS bemutatkozott hazai egyetemeken (ELTE, Corvinus). 2021-ben az infrastruktúra, a KDK-hoz hasonlóan, bekerül Magyarország Top50 kutatási infrastruktúrája közé is.

A Jogtudományi Kereső az TK Jogtudományi Intézete által működtetett szolgáltatás, amely lehetővé teszi a keresést az online elérhető hazai jogtudományi folyóiratok, jogi-szakmai honlapok, blogoldalak, adatbázisok, valamint egyéb, a jogtudósi és jogászközösség számára jelentőséggel bíró forrásoldalak szövegében. A Jogtudományi Kereső oldalát több százan töltötték le 2021 folyamán.

A Társadalomtudományi Kutatóközpont négy tudományterületen adja ki Magyarország vezető *társadalomtudományi folyóiratait*. A jogtudomány területén az Acta Juridica Hungarica és az Állam és jogtudomány folyóiratok; a kisebbségkutatás területén a Regio - Kisebbség Kultúra Politika Társadalom; szociológiai folyóirat, a socio.hu, valamint a Politikatudományi Szemle. A TK Q2-es interdiszciplináris angol nyelvű folyóirata, az Intersections. East European Journal of Society and Politics. További, speciális kiadványok: Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Digitális könyvtár.

A Társadalomtudományi Kutatóközpont kutatói rendszeresen végeznek szakértői és tanácsadói tevékenységet hazai és külföldi felkérők számára: nemzetközi és hazai testületek, szakértői bizottságok felkért szakértőiként, nemzetközi és hazai pályázati konstrukciók értékelőiként: 2021-ben 86 esetben segítettek a hazai és külföldi szervek munkáját.

A Kutatóközpont, gyakornoki programja keretében, fogadja a magyarországi felsőoktatási intézmények BA, MA, és PhD hallgatóit, hogy gyakornokként bekapcsolódhassanak az intézetekben folyó kutatómunkába. A program keretében 2021-ben 64 fiatal vett részt a TK intézeteiben folyó munkában.

A TK az eredményeit többek között a saját szervezésű hazai és nemzetközi **konferenciákon** és a **tudománykommunikáció** egyéb csatornáin igyekszik közzétenni. A nem-tudományos közönség a Kutatók éjszakájának előadásain és a számos nyitott rendezvény és könyvbemutató révén kaphat képet a TK-ban folyó munkáról, nem beszélve a honlapon, a Facebook-on és más csatornákon megjelenő híradásokról. A TK két éve indította [A véleményeken túl](#) című podcastját, amelynek – egyre magasabb hallgatottságú – epizódjai ugyancsak az aktuális kutatási kérdéseket és eredményeket mutatják be.

4. A kutatóhely jeles eseményei (díjak, konferenciák stb.)

A Kutatóközpontban a járványidőszak ellenére is sikerült több jelentős nemzetközi konferenciát szervezni. Már futó H2020 projektekhez kapcsolódóan került sor a Crowdwork: Labour relations in the platform economy konferenciára 2021 márciusában, a Digital populism: fake news, political leaders and incivility on social networks c. konferenciára 2021. szeptemberében, valamint a Ruralization (The opening of rural areas to renew rural generations, jobs and farms) mid-term konferenciára 2021. november 8-9-én.

A TK Kisebbségkutató Intézet és a Max Planck Institute for Social Anthropology közös szervezésében valósult meg a The reenchantment of culture and flexible citizenship in a hardening world. Ideology and life strategies in middle-class migration to Europe and beyond c. rendezvény, valamint a TK adott otthont a Second ENTAN Conference: Non-territorial autonomy as an instrument for effective participation of minorities rendezvénynek is 2021 őszén.

KUTATÓKÖZPONT NEVE:
Társadalomtudományi Kutatóközpont
KUTATÓINTÉZET NEVE:
Jogtudományi Intézet
Cím: formátum: irányítószám, város, utca/tér stb., házszám
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.
Postafiók címe: irányítószám, város, Pf. száma
TK Jogtudományi Intézet, 1476 Budapest 100, Postafiók 340.
telefonszám:
(061) 224 6700
honlap:
https://jog.tk.hu
e-mail:
JTI.titkarsag@tk.hu

I. A Jogtudományi Intézet kutatási eredményei a 2021. évre vonatkozóan

A TK Jogtudományi Intézetének legfontosabb kutatási eredményei az Intézetben zajló, számos esetben külső finanszírozású kutatási projektekhez kötődnek, az alábbiak szerint.

A jogosultság kultúra hiánya a közép-európai jogi kultúrákban. Mítosz vagy valóság? NKFI FK 125520

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv.

A kutatási projekt 2021. szeptember 30-án zárult le. Ez időszak alapvetően két angol nyelvű publikáció (egy folyóirat tanulmány és egy könyvfejezet) befejezése és megjelentetése köré szerveződött, illetve a lehető legszélesebb szakmai közösséget elérve az eredmények bemutatása került a fókuszba.

A folyóirat-publikáció (Balázs Fekete-Attila Bartha-György Gajduschek-Fruzsina Gulya: „Rights Consciousness in Hungary and Some Comparative Remarks. Could an Increasing Level of Rights Consciousness Challenge the Autocratic Tradition?” 23 p.) a *Review of Central and East European Law* (Q1) című folyóirathoz került beküldésre. A folyóirat szerkesztősége a kéziratot közzésre elfogadta.

A könyvfejezet publikáció (Balázs Fekete: „Rights Consciousness in Hungary: What is Behind the Numbers? Lessons of a Focus Group Study”) előkészületben van a Reza Banakar, közelmúltban elhunyt jogszociológus emlékére készülő kötetben (Roger Cotterrell-Hakan Hyden-David Nelken-Ulrike Schultz: *Remembering Reza Banakar* (Hart, Oxford, 2022). A szöveget Roger Cotterrell professzor lektorálta, jelenleg a tördelt változat készül.

A projekt kutatói két nemzetközi rendezvény keretében mutatták be kutatási eredményeiket:

2021. február 2. Balázs Fekete „Rights consciousness in Central Europe” *Faculty Higher Seminar*, Örebro University, Örebro (online)

2021. június 9. *Rights Consciousness in Hungary: Findings and Perspectives*. Online international workshop.

„Kollektív eljárások a kisebbségi csoportigények szolgálatában” NKFIH PD 124806 és „A kisebbségi jogok erősítése Európában a csoportos perlés lehetőségével” NKFI FK 124804

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv.

„Kollektív eljárások a kisebbségi csoportigények szolgálatában” című, 124806 számú posztdoktori pályázat 2017-ben indult és 2021-ben ért véget, kapcsolódva a 124804 számon futó „A kisebbségi jogok erősítése Európában a csoportos perlés lehetőségével” című, 2022 végén záródó fiatal kutatói pályázattal.

A kutatási projekt indító konferenciájának sikerét látva a projekt kutatói a kutatásban tervezett könyvet szerkesztett kötetként tervezik megjelentetni vezető nemzetközi könyvkiadónál. Szerkesztőtársak: Farkas Lilla (*European University Institute*) és Huszka Beáta (*Hellenic Foundation for European and Foreign Policy*). A kötetben a korábban kidolgozott megközelítést alkalmazzák a kutatók, amely a kutatás fontos újítása: egymás mellett tárgyalja a jogi és a tágabb, politikai összefüggéseket, egyszerre érvényesítve az akadémiai és a gyakorló jogász szemponthoz, valamint több kisebbséget érintő jogi mobilizációs tapasztalatot vetnek össze.

A fejezetek közötti koherencia erősítése érdekében 2021. szeptember első napjaiban – a járvány miatt hibrid formában – konferenciát szerveztek a projekt keretén belül, amelynek az athéni ELIAMEP, a *Hellenic Foundation for European and Foreign Policy* adott otthont. Ezt követően az elméleti keretezés és a magyar kisebbségek szempontjából kiemelt kérdéseket és fejezeteket egy budapesti workshopon

(Budapest, TK Jogtudományi Intézet, 2021. november 5.) is előadások és felkért hozzászólók észrevételei alapján vitatták meg.

A kutatás keretében *Transcending the Collective/Individual Minority Rights Division: A Procedural Proposal* címmel korábban working paperként (az SSRN oldalon, illetve az *MTA Law Working Papers* sorozatban) megjelentetett, a kutatás fő tézisét összefoglaló írást végül egy vezető nemzetközi folyóirat, az *International & Comparative Law Quarterly*, a British Institute of International and Comparative Law közölte átdolgozott formában. A kisebbségeket érintő jogi környezet regionális összevetését, elsősorban visegrádi országokra fókuszálva, további, publikációkban elemezték, részben megjelenés alatti tanulmányokban kifejezetten kitérve a nyelvhasználattal kapcsolatos kisebbségi jogi, állampolgársági és tulajdoni, illetve általános kisebbségvédelmi kérdésekre Szlovákiában.

A magyar jogrendszer reakcióképessége 2010 és 2018 között NKFI FK 129018

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv; valamint Covid19: a koronavírus-járványhoz kapcsolódó kutatások

A kialakult járványügyi helyzetre tekintettel 2020 őszén a projekt vezetője kezdeményezte a kutatás módosítását, nevezetesen a vizsgálati időszak kiterjesztését a 2010-2020 közötti időszakra. A kutatási terv módosítása lehetővé tette, hogy „*Epidemiológia és jogtudomány*” címmel a vizsgálódás hatóköre kiterjedjen a 2020-as évre is, és a jogrendszer reagálóképességét ebben a különleges helyzetben vizsgálják a résztvevő kutatók. A vizsgálati időszak meghosszabbításával együtt a projekt meghosszabbítását is kérték.

Amikor tanulmánykötetek és önálló publikációk formájában a kutatócsoport tagjai a különböző jogterületeken azt vizsgálták, hogy a jogrendszer hogyan alkalmazkodott a válsághelyzethez, és milyen problémák és bizonytalanságok merültek fel, két dolog világossá vált a jelenlegi koronavírus-járvánnyal kapcsolatban. Az egyik az, hogy a járvány társadalmi hatásai nem maradnak el a szűk értelemben vett egészségügyi hatásoktól. A másik pedig, hogy a védekezés jelenlegi szakaszában az ismert esetek kezelése mellett elsősorban a hatósági intézkedéseknek, normáknak, tiltásoknak és jogi ösztönzőknek jut szerep.

A kutatók áttekintették az állami támogatások rendszerének változását, a járványügyi intézkedések piactorzító hatását és ezen hatások csökkentésére tett szabályozási kísérleteket vagy például a médiapiaci szabályozás problémakörét. A közigazgatási joggal foglalkozó kollégák áttekintették az egészségügyi és járványügyi szabályozás klasszikus intézményeit és a közigazgatási jogi szankciókat és eljárásokat. Az alkotmányjogi munkacsoport a különleges jogrendre vonatkozó szabályozást és ennek alkotmányos biztosítékait, illetve az egyes jogkorlátozásokat elemezte, vagy az adatvédelem egyes vonatkozó kérdéseire koncentrált a megjelent és megjelenés alatt álló hazai és nemzetközi publikációkban. A büntetőjog terén a fertőzés büntetőjogi vonatkozásainak elemzése vált szükségessé. A magánjogi és büntetőjogi okozatossági elméleteket is összehasonlítva vizsgálta a kutatók a „rémhírtérjesztésre” alkalmazható tényállások érvényesülését vagy a tudományos ismeretek közlésének jogi kereteit. A kutatás fontosnak tartotta az eljárási kérdések tárgyalását is.

Az uniós jog és a nemzetközi jog területén felmerült a négy uniós alapszabadság korlátozásainak jogtudományi értékelése, a belső határok lezárásának jogi kérdései, az *ordre public* elvének alkalmazása, vagy az európai szintű járványügyi szabályozás jelenének és jövőjének jogi, jogtudományi vonatkozásai, továbbá a külső határok kérdése, a nemzetközi jogi és nemzetközi magánjogi kötelezettségek betartása és felfüggesztése.

A módszertani csoport a második évben a jogszabályokat tartalmazó adatbázis (az első év fejlesztése) mellett létrehozott egy bírósági döntéseket tartalmazó adatbázist és azt a kutatás céljainak megfelelően kezelő szoftvert kereskedelmi partner közreműködésével a munkaterv szerint, a kvantitatív kutatásokhoz, amely a kutatás befejezésekor *open access* lehet.

A nemzetiség és etnicitás jogi operacionalizálása NKFI K 134962

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv.

Több kiscsoportos és 'plenáris' projekttalálkozót követően a projekt kutatói 2021 szeptember 9-én a 'A nemzetiség és etnicitás jogi operacionalizálása' című workshopon ismertették a projekt keretében végzett munkát.

A kutatás első évében (az anyaggyűjtés és a leadott kéziratokban nem kvantifikálható munka mellett) az alábbi eredmények születtek: 11 megjelent publikáció, néhányat kiemelve:

- Pogonyi Szabolcs: Kin-citizenship in Eastern Europe. In. Rainer Bauböck and Max Haller (eds.): *Dual Citizenship and Naturalisation: Global, Comparative and Austrian Perspectives*, 2021.,
- Pap András László: *Conceptualizing and Operationalizing Identity, Race, Ethnicity, and Nationality by Law*. *Nationalities Papers*, 1-8, Volume 49 Issue 3;

- Pap András László: Neglect, Marginalization, and Abuse: Hate Crime Legislation and Practice in the Labyrinth of Identity Politics, Minority Protection, and Penal Populism. Nationalities Papers, 1-19., Volume 49 Issue 3;
- Pap András László: Ethnic Data Protection and Collection: The Case of Hungary, Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe Vol 19, No 2, 2020,14-46.;
- Pap András László: Közigazgatási jog és társadalmi igazságosság, In: Árva Zsuzsanna – Barta Attila (szerk.) Évtizedek a magyar közigazgatás szolgálatában, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2021. 93-108;

A projekt további eredménye 16 közlésre benyújtott, vagy megjelenés alatt álló tanulmány, ezek közül néhány:

- Pap András László: Groupism, groupness, human rights and minority rights: recognition and identity in the case of Roma non-territorial autonomy in Hungary, ENTAN;
- Eszter Kovacs Szitkay-Andras L. Pap: Populist pressures, Policing and the Pandemia: Lessons and Challenges for Police Management, European Law Enforcement Research Bulletin;
- Hungler, Sára, Kende, Ágnes: Diverting Welfare Paths: Ethicisation of Unemployment and Public Work in Hungary, E-Cadernos;
- Lehotay Veronika: Vagyon elleni bűncselekmények a Miskolci törvényszék gyakorlatában 1938 és 1944 között. (Peres Zsuzsanna (szerk.): Máthé Gábor ünnepi tanulmánykötet, Budapest);
- Vizi Balázs: Non-territorial Autonomy as a Form of Minority Self-government in Central Europe, Ethiopian Yearbook of International Law

23 nyilvános rendezvényen/konferencián (ebből 17 külföldi, nemzetközi fórumon) tartottak a projekt résztvevői előadást, valamint egy, a Columbia Egyetemen szervezett kongresszuson a projekt öt kutatója önálló panellal vett részt. A projekt népszerűsítése és ismertetése több fórumon valósult meg. Élesítés előtt áll emellett a kutatási projekt saját weboldala.

Örökéletű Tölgy: mesterséges intelligencia a bíróságokon: perspektívák Lengyelországban és Magyarországon WFA/98/2/1/FE/2021

Tématerület: Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv; valamint Digitalizáció: a matematika, fizika, kémia, számítástudomány, kvantumtechnológia, informatika, automatizálás és digitalizáció kutatási területei.

A Waclaw Felczak Alapítványtól elnyert – a mesterséges intelligencia nemzeti laboratórium keretében folytatott kutatás kapcsán – támogatást az Örökéletű Tölgy program jogi személyek kutatási célkitűzéseinek finanszírozására meghirdetett pályázatán. A projekt célja az volt, hogy a Lódzi Egyetem szakembereivel együtt vizsgálják a projekt kutatói a mesterséges intelligencia bírósági alkalmazásának helyzetét Lengyelországban, illetve Magyarországon. A lengyel kutatók tanulmányt készítettek az ottani helyzetről, amelyet a projekt magyar kutatói lefordítottak és Magyarországon megjelentettek, az anyagot az Infokommunikáció és Jog folyóirathoz nyújtották be. A lengyel partnerek pedig hasonlóan jártak el a magyar kutatók által írt magyar tanulmánnyal: ennek lengyel változatát a Wroclawi Egyetem folyóirata, a Prawo Mediów Elektronicznych már be is fogadta közlésre.

Az együttműködés részeként 2021. december 8-11 között a projektvezető Lódzba utazott és előadást tartott az ottani egyetemen a mesterséges intelligencia bírósági alkalmazásának legújabb hazai fejleményeiről, illetve közös workshopon is részt vett a lódzi szakértőkkel, amelyen együtt vitatják meg a két országban tapasztalható helyzetet, illetve az esetleges perspektívákat. A tervek szerint a lengyel partnerek 2022 tavaszán Budapestre látogatnának majd a párbeszéd folytatása érdekében, távlati terv pedig az, hogy a kutatók bővítsék az együttműködés kontúrjait. Legalább V4 szintű együttműködést kívánnak létrehozni annak érdekében, hogy folyamatosan kicserélhessék kutatási tapasztalataikat a mesterséges intelligencia bírósági alkalmazása kapcsán, illetve együtt gondolkodhassanak a közlegő kihívások kezelésének legmegfelelőbb módjairól.

“Making markets, translating markets” TK Inkubátor projekt

Tématerület: Digitalizáció: a matematika, fizika, kémia, számítástudomány, kvantumtechnológia, informatika, automatizálás és digitalizáció kutatási területei.

A kutatás témája az algoritmikus kereskedés során elkövetett piaci manipuláció, különös tekintettel az autonóm algoritmusok által elkövetett manipulációra. A kutatásnak az eredeti tervek szerint három fázisa van: az előkészítő szakasz, amelynek során az elméleti keret kimunkálására kerül sor, illetve a piaci manipuláció jogi szabályozásának egy alaposabb, technikai részletekbe (EU-s és belső jogi alacsonyabb szintű jogszabályok, pl. MIFID II, stb. illetve a mesterséges intelligenciára vonatkozó rendelet-tervezet) menő bemutatására. A második fázis a tulajdonképpen empirikus kutatást jelenti, amelynek során trader-ekkel és két nagy bank algoritmikus kereskedésért felelős back office-ában

dolgozókkal készítünk interjúkat. A harmadik szakasz a kutatás összegző tanulmányának az elkészítését, illetve egy nemzetközi workshop-ot jelent.

A COVID és az azzal összefüggésben bevezetett korlátozások jelentősen hátráltatták a kutatás empirikus részét, amit egy rövid, 2021 nyári szakasz után 2022 márciusában kezdtek újra a résztvevő kutatók. Ennek oka az volt, hogy az interjúalanyok ódzkodtak az online interjútól.

Mindezt azzal kompenzálták, hogy a kutatás elméleti keretét bemutatni hivatott, eredetileg working paper-nek tervezett tanulmányt teljes paper-ré dolgoztuk át. A tanulmányt („Constructing Agency in the Ethnographic Study of Algorithmic Market Manipulation”, szerző: Győry Csaba) a Crime, Law and Social Change (IF: 1,4) „Traditions and Innovations on Qualitative Methods in Criminology” special issue-jába adtuk be, jelenleg peer review alatt áll.

A jogi elemzést bemutató tanulmány 2022 április végére készül el (szerzője: Győry Csaba és Mezei Kitti)

Jelenleg a kutatás empirikus része zajlik Budapesten, Varsóban és Londonban. Workshopot 2022 szeptemberében terveznek a projekt kutatói.

II. Tudományszervezési eredmények, események

1. Rövid általános ismertető a kutatóhely tudományos munkáját illetően

2012. január elsejétől a Társadalomtudományi Központ (TK) keretei közé integrálódott Jogtudományi Intézet (intézet, JTI) egyike a magyar jogtudomány komoly hagyományokkal rendelkező tudományos műhelyeinek. Az intézetben olyan kutatási eredmények születnek, amelyek a külföldi tudományos élet figyelmét is felkeltik, és a hazai és a nemzetközi tudományos gondolkodás, valamint a társadalom közkincsévé válnak. Az elmúlt időszakban a jogtudományi kutatások feltételrendszere lényeges elemeit tekintve átalakult – prioritássá vált a nemzetközi, lektorált vagy impakt faktoros folyóiratokban történő publikálás, és a projektalapú tudományszervezés jelentős teret hódított a korábbi kutatói életpályamoddell szemben. Az állami finanszírozás szerepe mellett jelentős a pályázati források szerepe; az EU-csatlakozást követően teljesen új követelményrendszeren alapuló pályázati források váltak elérhetővé. Ez a változás az intézet munkáját sem hagyta érintetlenül, és új kihívásokat teremtett. E kihívások egy részét a Társadalomtudományi Kutatóközpont minden intézete számára alkalmazandó szabályok felállításával kezeli.

Az intézet SZMSZ szerinti feladata, hogy a jogtudomány területén kutatásokat folytatasson elsősorban az alkotmányjog, a bűnügyi tudományok, a civilisztika, az emberi jogok, az európai jog, a jogelmélet, a jogszociológia, a közigazgatási jog, valamint a nemzetközi köz- és magánjog területén; reflektáljon a hagyományos jogágak mellett a tudományos és technikai haladás nyomán jelentkező bizonyos jogi problémákra, továbbá közreműködjön a hazai és nemzetközi jogalkotási feladatok megoldásában, együttműködjön jogalkalmazási tevékenységet végző hazai és nemzetközi intézményekkel. A hazai, a külföldi és a nemzetközi joggyakorlat, valamint a jelentősebb jogvédő intézmények tevékenységének figyelemmel kísérése, a vizsgált területeket meghatározó tendenciák feltárása és értelmezése szintén az intézeti feladatok közé tartozik.

Az Intézet célkitűzése kettős. Egyfelől közreműködik a hazai jogtudomány fejlesztésében és részt vesz a hazai tudóstársadalom tevékenységének megszervezésében. Ennek érdekében együttműködik a hazai – többnyire egyetemeken mellett szerveződött – tudományos műhelyekkel és egyéb kutatóhelyekkel, valamint fórumot biztosít a jogtudomány által vizsgált időszerű problémák megvitatásához. Másfelől a Jogtudományi Intézet azzal az igénnyel lép fel, hogy a nemzetközi jogtudományi diskurzusbba bekapcsolódjon és azt egyes területeken érdemben befolyásolja. Külföldi partnerintézményekkel hatékony együttműködést alakít ki, valamint az Intézet tevékenységébe külföldi kutatókat közvetlenül is bevon. Az Intézet tevékenysége elsődlegesen jogtudományi alap kutatásokra terjed ki, emellett alkalmazott kutatási, tudományszervezési, szakértői és egyéb, társadalmilag hasznos, tudományos feladatokat is ellát. Az Intézet alap kutatási tevékenységének tárgya alapvetően általános, elméleti, és módszertani kérdések vizsgálata, azonban a tudományos osztályok keretében folyó kutatómunka konkrét jogi kérdések vizsgálatára, továbbá empirikus kutatások megszervezésére is kiterjed.

2. A tudomány és a társadalom kapcsolata, társadalmi hasznosság

Az alap kutatási tevékenységének ellátása mellett az Intézet a következő egyéb tudományos és ismeretterjesztő feladatokat is ellátja: a magyar jogtudomány nemzetközi képviselete, valamint együttműködés a hazai és nemzetközi tudományos műhelyekkel; hazai és nemzetközi tudományszervezési feladatok; nemzetközi ösztöndíjprogram bevezetése, amely lehetővé teszi külföldi kutatók közvetlen bevonását az intézeti kutatásokba; intézményi szinten bekapcsolódás a PhD-képzésbe; folyóirat kiadás (*Állam- és Jogtudomány, Acta Juridica Hungarica, MTA Law Working Papers*) és más kiadványok megjelentetése (*Jogtudományi alap kutatások monográfiásorozat, monográfiák*

szerkesztett kötetek); a polgárok jogtudatának fejlesztése, jogi ismeretek terjesztése, tudomány népszerűsítése; Jogtudományi Kereső működtetése.

A Jogtudományi Intézet alapfeladatainak sérelme nélkül az alábbi feladatokat is felvállalja: szakemberképzés és szaktanácsadás, szakvélemények készítése; közreműködés a hazai és nemzetközi jogalkotási feladatok megoldásában; együttműködés jogalkalmazási tevékenységet végző hazai és nemzetközi intézményekkel.

3. A Jogtudományi Intézet legfontosabb hazai és nemzetközi eredményes K+F+I együttműködései az elmúlt évben

a. Az állami költségvetési, a nonprofit és a kormányzati szektorral való kapcsolatok

A Jogtudományi Intézet rendszeresen közös projekteken dolgozik a jogalkalmazás legfontosabb hazai szereinek számító az Alkotmánybírósággal és a Kúriával.

Vállalati kapcsolatai között elsősorban a jogi adatbázisok építésével és szolgáltatásával foglalkozó HVG-Orac tudományos kiadó említhető, amellyel az Internetes Jogtudományi Enciklopédia felépítése során együttműködik, partnerségben a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karával, valamint a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karával.

b. Felsőoktatással való együttműködések: oktatás, utánpótlás-nevelés, doktori iskolák stb.

A Jogtudományi Intézet munkatársai oktatóként kapcsolódnak be Magyarország kiemelkedő jogi képzőhelyeinek tevékenységébe: így a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, a Szegedi Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, a Pécsi Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a Széchenyi István Egyetem – Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar képzőhelyeken zajló jogi képzésekbe, valamint a Budapesti Corvinus Egyetemen zajló oktatásba.

c. Egyéb együttműködések, kapcsolatok

A Jogtudományi Intézet kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, számos kutatója valamely nemzetközi tudományos testületnek. Ezen együttműködések közül külön is említést érdemel az a két kutatócsoport, amelyet a *The International Association of Constitutional Law* keretei között a Jogtudományi Intézet munkatársai hívtak életre és tevékenységük az intézet keretei között szerveződik: a *Constitutional Interpretation* nemzetközi kutatócsoport 32 raggal jött létre, míg a közel 50 tagot számláló *Identity, Race and Ethnicity in Constitutional Law* nemzetközi kutatócsoport interdiszciplináris jellegű, tagjai között nem csupán jogászokat, de a szociológia tudományának neves szakértőit is számon tartja.

4. A kutatóhely hazai vonatkozású pályázati adatai:

A Jogtudományi Intézet 2021-ben is számos pályázati sikert ért el, a támogatásra érdemesnek ítélt projektek keretén belül pedig elindult az érdemi kutatómunka.

Az összehasonlító alkotmányjog perspektívái. Alkotmányos gyakorlat a világ országaiban a COVID-19 pandémia idején NKFI FK 138366

A projekt első hónapjaiban a kutatók megkezdték az adatbázis módszertanának kidolgozását. Három részkérdés mentén haladtak: mely országokban; pontosan milyen határozatokat kívánnak gyűjteni; és hogyan keresnék meg a külföldi partnereket, akiktől adatszolgáltatást szeretnének kérni. A módszertanról külön tanulmány készül, ezt jelenleg is szövegezik.

Néhány tanulmány már megjelenés alatt áll a projekthez kapcsolódóan, publikációk születtek a Covid és választás, illetve a Covid és szólásszabadság témáiban is.

Burján Evelin a kutatók éjszakáján, Szentgáli-Tóth Boldizsár pedig egy a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódó MTA-s kerekasztalon vázolta a posztcovid alkotmányjogi kutatás perspektíváit. 2021. november 19-20 között pedig Burján Evelin és Szentgáli-Tóth Boldizsár egy krakkói workshopon is előadta és a hibrid formában jelenlévő kollégákkal megvitatta a körvonalazódó módszertant.

Két konferencia előadás valósult meg tavasszal, a vírus terjedése miatt végül mindkettőt online formában. Szlovéniában az Almamater University „Its About People 2022.” című konferencián ismertették a módszertant 2021. március 15-én, míg az Orlandói Egyetem „7th Forum of Constitutional Scholars” című konferenciáján 2021. február 25-én szerepeltek a kutatók a projekt eddigi eredményeit bemutató előadással.

Kockázatok és lehetőségek a mesterséges intelligencia jogi szabályozásában és gyakorlati alkalmazásában NKFI FK 138965

A mesterséges intelligencia (MI) jogi környezetének vizsgálata során nemzetközi és hazai publikációk elkészítésén túl, programsorozat szervezése (AI and Law Research Seminar Series), kutatási eredmények szakmai és ismeretterjesztő rendezvényeken történő ismertetése valósult meg. A TK JTI kutatói vizsgálták az Európai Unió MI rendelettervezet rendelkezéseit. Az alábbi kutatási témákkal foglalkoztak részletesen: az emberi jogok és az MI, az igazságszolgáltatásban használt MI és egyéb digitalizációs lehetőségek, adatvédelmi és kiberbiztonsági kérdések az MI használata körében, valamint az algoritmikus döntéshozatal kihívásai az egyes alkalmazási területeken.

Két könyv jelent meg ezen időszakban (Mezei Kitti monográfiája "A kiberbűnözés aktuális kihívásai a büntetőjogban" címmel, valamint Ambrus István kötete "Digitalizáció és büntetőjog" címmel), valamint két nemzetközi rangos könyvkiadóhoz tervezett könyv előkészítése valósult meg, illetve két Q2 besorolású folyóiratba fogadták be kutatóink tanulmányait. Több hazai és nemzetközi együttműködés részleteinek az előkészítésén dolgoznak (például közös kutatásra, szakmai program szervezésére vagy pályázati tevékenységre irányul: BME GTK Üzleti Jog Tanszékével, NKE EJKK Információs Társadalom Kutatóintézetével, a Mollia Zrt.-vel, valamint a lodzi és varsói egyetemmel). A BME-n a mérnökinformatikus hallgatók számára MI jogi kurzus kidolgozása van folyamatban. A joghallgatók számára tudományos publikációs versenyt hirdettünk az MI jogi felelőssége témakörében, amelynek célja volt, hogy a fiatalok figyelmét a tudomány és az új technológia területére irányítsuk.

Szólásszabadság a digitális térben Szlovén-magyar Kétoldalú Tudományos és Technológiai Együttműködési Alap 2019-2.1.11-TÉT-2020-00243

A szólásszabadság digitális térben való érvényesülését vizsgáló szlovén-magyar kutatási project keretében Szentgáli-Tóth Boldizsár az Alma Mater Europaea Egyetemre látogatott 2021. augusztus 18-22 között. Szlovéniai tartózkodása idején számos találkozón vett részt, amelynek során szlovén partnerei részletesen tájékoztatták a szólásszabadsággal összefüggő aktuális szlovéniai fejleményekről. A szlovén egyetem részéről Jurij Toplak professzor vállalta a találkozók megszervezését. A négy nap folyamán Szentgáli-Tóth Boldizsár különböző egyeztetések céljából ellátogatott Ljubljanába, Celjébe és Lendvába is.

A teljes kint töltött idő folyamán a projekt két vezetője, Jurij Toplak valamint Szentgáli-Tóth Boldizsár megvitatták nézeteiket a szólásszabadsággal, valamint a médiumok piacával összefüggésben. A két projektvezető egyetértettek abban, hogy közösen írják majd egy tanulmányt, amelyet egy Q1 vagy Q2 folyóirathoz nyújtanak majd be, továbbá kilátásba helyezték egyes szlovén tanulmányok magyarra fordítását is. A két fél álláspontja szerint a kibertámadások jelentik az egyik fő kockázatot a szólásszabadságra nézve, különösen a pandémia időszakában, a magyar kollégák vállalták, hogy tanulmányt készítenek ebben a témában. Szóba került az is, hogy a szlovén fél egy nagyobb konferenciát szervez 2022 márciusában, míg a szlovén résztvevők 2022 októberében látogatnak Budapestre összekapcsolva egy nagyobb nemzetközi workshoppal. Felvetődött az is, hogy a kutatók panelt szerveznek vagy a 30. Jog- és Szociálfilozófiai Világkongresszuson Bukarestben, vagy az ICON 2022-es kongresszusán Wrocławban, vagy pedig az IACL alkotmányjogi világkongresszusán Johannesburgban 2022 decemberében.

Lendván Szentgáli-Tóth Horváth Ferencsel, a szlovéniai Magyar nemzetiség parlamenti képviselőjével találkozott, ahol a szlovéniai magyar kisebbség aktuális helyzete került szóba. Daniel Siter német nemzetiséget érintő megjegyzéseivel kiegészítve Horváth részletesen vázolta a nemzetiségek szlovéniai parlamenti képviseletét, valamint média jelenlétét.

Celjében professzor Toplak Sebastyannal, a Szlovéniai Vakok Szövetségének elnökével, valamint Bostyannal, a Celjei Vakok Szövetségének elnökével szervezett egyeztetést, Szentgáli-Tóth Boldizsár ugyancsak látássérült, ezért kerültek be ezek a napirendi pontok is a programba. A két vak férfi kicserélte gondolatait a látássérült emberek közérdekű információkhoz való hozzájutásának megkönnyítése kapcsán, továbbá foglalkoztak azzal is, hogyan lehetne a látássérült emberek szempontjait hatékonyabban becsatornázni a politikai döntéshozatalba.

Végezetül az egyik vacsorához a projekt egy másik résztvevője, Luka Martin Tomazic is csatlakozott. Tomazic egyetemi oktató, aki azonban a gyakorlatban is dolgozik, olyan személyeket képvisel, akiknek szólásszabadsághoz való joga sérült. Tomazic újabb szempontokkal járult hozzá a diskurzushoz, és sokban gazdagította, kiegészítette ennek a négy napos tanulmányút programját.

Állami vállalatok és demokratikus gazdasági kormányzás ELKH kiemelt kutatói pályázat

A projekt kutatási megkezdtek az állami vállalati tájkép feltérképezését a kijelölt államokban a prioritizált gazdasági ágazatokban. Teljes állami vállalati birodalmakat térképeztek fel cégszolgálatok segítségével

megjelölve fő tevékenységi körüket, és jelezve, ha találtak felelősségvállalási, nyilvánossági, vagy részvételi dokumentumokat.

Közben megtörtént a releváns szakirodalom további feltárása, aminek eredményeit közvetlenül be is építették egy tanulmányba, amely a magyarországi állami vállalatok politikai gazdaságtani és jogi környezetét vizsgálja egymással összefüggésben. Ehhez a tanulmányhoz a legutóbbi magyarországi piaci változásokat is le kellett kutatniuk, különösen a hulladék közszolgáltatás és a digitális kommunikációs piacon, és a bankpiacon.

Magyarország az európai és a nemzetközi (jogi) térben ELKH Kiemelt kutatói pályázat

Az európai integráció, a globalizáció és a nemzetköziesedés egyszerre jelent kihívásokat és lehetőségeket. Ezeknek a folyamatoknak rengeteg gazdasági, kulturális és politika előnye van (szabad mozgás, a szabad és fair kereskedelem, kulturális és tudományos kapcsolatok, kis-, illetve közepes államok befolyása a közös döntéshozatalra stb.), azonban ugyanakkor nagyon komoly kihívásokat is tartogatnak hazánk számára, hiszen korlátozzák a nemzeti cselekvés körét, a nemzeti érdekek egyoldalú érvényesítését és olykor (nép)szuverenitási, legitimitási kérdéseket is felvetnek. Magyarország akkor lesz sikeres, ha úgy realizálja ezeket az előnyöket, hogy közben érvényesíti saját érdekeit és megőrzi értékeit és identitását. Ennek a kettős megközelítésnek, egyik oldalról, része a versenyképesség és a nemzeti érdekek, értékek és szuverenitás tisztelete és védelme, másrésztől, a magabiztos együttműködés, kooperáció, a nemzetközi folyamatokban és diskurzusban való részvétel, azok befolyásolása. A kutatás célja, hogy ezen kettősség mellett elemezze Magyarország helyzetét és lehetőségeit az európai és a nemzetközi (jogi) térben.

A beszámolási időszakban a kutatás elsősorban az alábbi kérdések vizsgálatára koncentrált: (1) nemzetközi, EU-s és magyar jog viszonya és kölcsönhatása: hatás, kölcsönhatás, visszahatás (nemzetközi és az EU-jogi hatások a magyar jogra and magyar hatások és szempontok becsatornázása az EU-s jogalkotásba); (2) tradíciók, alkotmányos identitás, valamint nemzetköziesedés, integráció és versenyképesség; (3) Magyarország mozgástere és lehetőségei az EU-n kívüli nemzetközi gazdasági kapcsolatok területén.

Publikációs eredmények a 2021-es évben:

- Nagy Csongor István (szerk.): *Global Values and International Trade Law*, Routledge Taylor & Francis, London & New York, ISBN 9780367473846, 2022.
- Nagy Csongor István: (2021): *Case C-66/18 Commission v. Hungary*. In: *American Journal of International Law*, vol. 115, no. 5, pp. 700-706., 2021.
- Nagy Csongor István: (2021): *Ein Vorschlag zur Lösung der europäischen Rechtsstaatlichkeitskrise: die Lehre der Diagonalität*. In: *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, vol. 81, no. 2, pp. 303-340., 2021.
- Nagy Csongor István: *Összehasonlító jogi adalékok az európai integráció jogához*. In: *Ratio et mensural. Studia M. Király dedicata*. Ed. Réka Somssich. ELTE Eötvös Kiadó. pp. 111-125., 2021.
- Nagy Csongor István: *Common commercial policy and Member States' playing field*. In: *The Policies of the European Union From an East Central European Perspective*, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law, University of Miskolc (megjelenés alatt);
- Nagy Csongor István: *Can a protectionist measure be non-discriminatory? Comparative federal markets and a proposal for a definition of discrimination under s 92 of the Australian Constitution*. In: *Federal Law Review* (megjelenés alatt)

5. Tudományos publikációk

1. Fekete Balázs: *Legal Ethnology and Legal Anthropology in Hungary*. In Marie-Claire, Foblets; Mark, Goodale; Maria, Sapignoli; Olaf, Zenker (eds.) *The Oxford Handbook of Law and Anthropology* Oxford, Egyesült Királyság / Anglia : Oxford University Press (2021) Online first. <http://real.mtak.hu/130084/>
2. Fekete Balázs: *Paradigms in Modern European Comparative Law*. Hart Publishing, Oxford, 2021 [9781509946921](https://doi.org/10.1017/9781509946921)
3. Faraaz, Mahomed; Fiala-Butora, János; Michael, Ashley Stein: *Compulsory Mental Health Interventions and the CRPD: Minding Equality* HUMAN RIGHTS QUARTERLY 43: 3 pp. 616-620. (2021) <http://real.mtak.hu/131470>
4. Gárdos-Orosz Fruzsina Kinga: *Why does a constitutional change emerge and who has a say in it? Constitution-making, constitutional amendments and their constitutional review in Hungary between 2010 and 2018*. 2020 Edward Elgar In: Martin, Below; Antoni, Abat i Ninet (szerk.)

Revolution, Transition, Memory, and Oblivion. Reflections on Constitutional Change
<http://real.mtak.hu/137115/>

5. Gárdos-Orosz, Fruzsina; Zakariás, Kinga (szerk.) Alkotmánybíróági gyakorlat : Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata – 1-2. Budapest, Magyarország: Társadalomtudományi Kutatóközpont, HVG-ORAC (2021) ISBN: 9789632585420 ISBN: 9789632585437 <http://real.mtak.hu/137316/>
6. Gárdos-Orosz Fruzsina, Sente Zoltán (szerk): Populist Challenges to Constitutional Interpretation in Europe and Beyond. London and New York, Routledge, 2021. 329. <http://real.mtak.hu/135141/>
7. Gárdos-Orosz Fruzsina, Sente Zoltán: Populist Challenges to Constitutional Interpretation: An Assessment. In: Fruzsina Gárdos-Orosz and Zoltán Sente eds., Populist Challenges to Constitutional Interpretation in Europe and Beyond; New York-London, Routledge, 2021. pp. 329. <http://real.mtak.hu/135145/>
8. Gárdos-Orosz Fruzsina, Sente Zoltán: The art of constitutional interpretation. In Fruzsina Gárdos-Orosz and Zoltán Sente (eds.) Populist Challenges to Constitutional Interpretation in Europe and Beyond, Routledge, New York-London, 2021. pp. 329. <http://real.mtak.hu/135144/>
9. Hoffmann, Tamás; Marton, Péter; Łukasz, Gruszczyński: Az államok felelőssége a SARS-CoV-2-járvány feltartóztatásához mint nemzetközi betegségmegelőzéshez kapcsolódóan [State Responsibility for the Prevention of the SARS-CoV-2 Epidemic as a Disease of International Concern]; Magyar Tudomány 182: 5 593-602. <http://real.mtak.hu/135231>
10. Kovács, Sztikay Eszter; Pap, András László: Populist Pressures, Policing and the Pandemic. Lessons and Challenges for Police Management. EUROPEAN LAW ENFORCEMENT RESEARCH BULLETIN Special Conference Edition: 5 pp. 279-288. (2021) <http://real.mtak.hu/135135>
11. Nagy Csongor István: Case C-66/18 Commission v. Hungary (Central European University). American Journal of International Law, 2021. 115. évf. 4. sz. 700-706. o., doi:10.1017/ajil.2021.45. 3,091. Q1, H-INDEX: 73 <https://doi.org/10.1017%2Fajil.2021.45>
12. Nagy Csongor István: EU Competition Law Devours Its Children: The Proliferation Of Anti-Competitive Object And The Problem Of False Positives. Cambridge Yearbook of European Legal Studies, (2021), pp. 1–21 doi:10.1017/cel.2021.2. <https://doi.org/10.1017%2Fcel.2021.2>
13. Sente Zoltán: Constitutional Law in Hungary. Alphen aan den Rijn, Wolters Kluwer, 2021, 1-356. <http://real.mtak.hu/135148>
14. Sente Zoltán: Populism and populist constitutionalism. In: Fruzsina Gárdos-Orosz and Zoltán Sente eds., Populist Challenges to Constitutional Interpretation in Europe and Beyond; New York-London, Routledge, 2021. pp. 329. <http://real.mtak.hu/135142>
15. Varju Márton, Papp Mónika: Turnover Taxes, the Fight for the National Tax Base and the EU Court of Justice: An Undeserved Triumph for Member State Direct Tax Autonomy? Legal Issues of Economic Integration 48 : 4 pp. 379-402. 24 p. (2021) Q2 <http://real.mtak.hu/133028>

KUTATÓKÖZPONT NEVE:
Társadalomtudományi Kutatóközpont
KUTATÓINTÉZET NEVE:
Kisebbségkutató Intézet
Cím: formátum: irányítószám, város, utca/tér stb., házszám
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.
Postafiók címe: irányítószám, város, Pf. száma
1476 Budapest 100, Pf. 340.
telefonszám:
(061) 224 6790
honlap:
https://kisebbsegkutato.tk.hu
e-mail:
kisebbsegkutato@tk.hu

I. A Kisebbségkutató Intézet kutatási eredményei a 2021. évre vonatkozóan

Kisebbségi kompetenciák, oktatási, társadalmi reziliencia és integrációs mintázatok c. kutatási stratégiai koncepció:

A szolidaritás mint a járvány okozta válságra adott válasz: akciók és diskurzusok (1.1. Egészség, Covid19: a koronavírusjárványhoz kapcsolódó kutatás, 3. Emberi erőforrás: társadalom). A kvalitatív és kvantitatív módszereket alkalmazó kutatás célja annak felderítése, hogy a járvány okozta válsághelyzetben a segítségnyújtásnak, a szolidaritásnak és a jótékony cselekvésnek milyen formái jelennek meg. Azok hogyan, milyen kapcsolatokra épülve, milyen intézményekbe ágyazódva szerveződnek meg; milyen formákban és platformokon kommunikálnak. Kiket céloznak meg az akciók kezdeményezői, és kiknek az együttműködésére számítanak. Különös figyelmet fordít arra, hogy milyen társadalmi kategóriák jelennek meg a segítségre méltók között; és ezeket a szolidaritási tevékenységeket a résztvevők hogyan rangsorolják. Azon belül milyen helye van az egészségi állapotnak, az életkornak, a szegénység és a gazdasági hátrány által meghatározott társadalmi csoportoknak, továbbá etnikai és migrációból eredő kisebbségeknek. Vizsgálja, hogy nyílnak-e meg új támogatási formák a mélyszegénységben élők irányába, vagy pont ellenkezőleg lezáródnak-e a korábbi források is. A kutatásban angliai és romániai összehasonlításra is sor kerül. Az interjú adatbázis és az országos reprezentatív survey elkészülte és elemzése alapján hat tanulmány jelent meg a Regio 2021/2. számában. Emellett az eredmények két nemzetközi konferencián lettek bemutatva, és további magyar és angol nyelvű kéziratok lettek publikálásra benyújtva.

Oltatlanok (1.1. Egészség, Covid19: a koronavírusjárványhoz kapcsolódó kutatás, 3. Emberi erőforrás: társadalom). A kutatás fő célja annak feltárása, hogy milyen okok állnak az oltás elutasítása mögött, milyen típusai vannak a vakcinahezitálóknak és –elleneseknek, milyen motivációkkal, attitűdökkel és szocio-demográfiai jellemzőkkel bírnak. A projekt keretében fókuszcsoporthoz beszélgetések, interjúk készültek, amelyek a pandémiával, a járványkezeléssel és az oltáskampánnyal kapcsolatos véleményekről is képet nyújtanak, ilyenformán a kutatás javaslatokat is megfogalmazott a kommunikáció (és az oltási hajlandóság) eredményességének növelését illetően.

Mobilitás, verseny és szolidaritás transznacionális formái. Magyarok Németországban (3. Emberi erőforrás: társadalom). A Humboldt Egyetemmel közös kutatás célja, hogy megismerje a Németországban élő magyarok helyzetét, a kivándorlás vagy külföldi munkavállalás sikereinek és kudarcainak okait, a transznacionális térben mozgó magyar vagy magyar származású embereknek a német és a magyar társadalomhoz való viszonyát. Arra is választ keresett, hogy az Európai Unión belül lakó- vagy munkahelyüket változtató emberek hogyan reagálnak az Európát érintő nagy kihívásokra, a biztonság, a nemzetközi konfliktusok és a nemzetközi vándorlás területén. A vizsgálat kvantitatív része egy kérdőívre épült, amelyre 639 érvényes válasz született, feldolgozásuk és publikálásuk 2021-re megtörtént. A kutatás részeként négy nagyvárosban került sor terepmunkára a magyar diaszpóra körében. A félig strukturált interjúk a migráció előtti életéről, az elvándorlás motivációiról és a németországi tapasztalatokról érdeklődtek. Az interjúk kódolása és elemzése 2021-ben történt meg, a tanulmány megírására 2022-ben kerül sor.

Roma közösségek integrációs jellemzői (3. Emberi erőforrás: társadalom). A kutatás célja, hogy a vizsgált településeken szociográfiai mélységű és típusú tanulmányok segítségével bemutassa egy-egy jellegzetes roma közösség integrációs útját az elmúlt évszázadban. A vizsgálat az iskolai deszegregációs törekvések következményeire, a korábban munkaerőpiaci tartalékseregként jellemzett népesség integrációjának módjaira és annak társadalmi hatásaira vonatkozik, elsősorban az interetnikus viszonyok vonatkozásában. Ilyenformán rávilágít a társadalmi folyamatok folytonosságára

és diszkontinuitására, és az integráció társadalmi mintázataira. Ez lehetőséget ad arra is, hogy a kialakított módszertan segítségével a későbbiekben más típusú roma közösségekre, nemzetközi konzorcium létrehozásával más, akár külföldi településekre is kiterjessze a kutatást, amelyben a terepmunka 2022-ben folytatódik.

Az iskola nem sziget. Oktatási és társadalmi reziliencia multietnikus környezetben (3. Emberi erőforrás: társadalom). A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által 2016-2021 között támogatott kutatás azt vizsgálta, hogy mitől lehet sikeres egy iskola. Az iskolák élete, működése szorosan összefonódik a tágabb intézményi és társadalmi környezettel. A kutatás multietnikus, roma-nem roma vegyes lakosságú településeken található általános iskolák és a helyi közösségek kapcsolatát, kölcsönhatását, egymásrataltságát vizsgálta, és olyan sikeres általános iskolákat keresett fel, amelyek kiugró eredményeket értek el az alacsony szocio-ökonómiai háttérű tanulók oktatásában. Kvantitatív módszerek segítségével azonosította a vizsgálandó iskolákat és településeket, majd kvalitatív módszertani eszközökkel (közösségtanulmány, iskolai esettanulmányok, egyéni és csoportinterjúk, közösségi hálózatok elemzése) vizsgálta a helyi iskola és a helyi közösség kölcsönös viszonyait. A terepmunka lezárult, jelenleg a publikációs fázisban van a kutatás.

Társadalmi mobilitás és etnicitás. Az iskolai sikeresség útjai, kimenetei (3. Emberi erőforrás: társadalom). Az NKFIH által 2017-2021 között támogatott kutatás célja annak feltárása, hogy milyen tényezők járultak hozzá a szüleikhez képest már felsőfokú végzettséget szerzett „első generációs értelmiségiek” felfelé mobilitásához, milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg a sikeres életutakban nem, életkor, etnicitás és a mobilitási pálya jellege szerint. A kutatás azt is vizsgálta, hogy a társadalmi mobilitásért milyen árat kell fizetni, és az milyen nyereségekkel jár. Mindezeket 174 interjúalannal készült életinterjú segítségével tárta fel, hogy lehetőség nyíljon - a megélt személyes tapasztalatokon keresztül megalkotott egyéni narratívák elemzése segítségével - a különböző mobilitási utak összehasonlítására. Emellett kitért azokra az intézményi szereplőkre is (non-profit szervezetekre, iskolákra, kormányzati programokra), amelyek e csoportok oktatáson keresztüli mobilitását igyekeznek elősegíteni, illetve a mobilitás nehézségeit próbálják enyhíteni. Az intézményi oldal vizsgálatához pedig esettanulmányokat készített többféle adatgyűjtési módszer alkalmazásával. A kutatás főbb eredményeiből született egy, a Springer kiadónál megjelent könyvfejezet, illetve megjelent a Szociológiai Szemle angol nyelvű tematikus száma hat tanulmánnyal, amelyek mellett további rangos nemzetközi publikációk állnak még elbírálás alatt.

Az etnikai gazdaság intézményesülésének kísérletei az erdélyi és a felvidéki magyarok körében (3. Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság). Az NKFIH által támogatott 2017-2022 közötti kutatás központi kérdése, hogy Erdélyben és Felvidéken milyen szerepet játszik az etnicitás a gazdasági együttműködés irányításában, a gazdasági folyamatok regulációjában. A gazdaságszociológiai és intézményi közgazdaságtani megalapozottságú, feltáró szándékú alap kutatás elsősorban azt vizsgálja, hogy mennyire költségesek és hatékonyak az etnicitás mentén szerveződő intézményi megoldások, mennyire eredményesek az etnikailag semleges stratégiákkal szemben. Melyek a sikeres etnikai alapú koordináció jellemzői a különböző intézményi szinteken és hogyan kerülnek összhangba a hatósági és a piaci koordinációval? Miért sikertelenek egyes esetekben az etnikai kezdeményezések? A kutatás eredményeiből 2021-ben két impakt faktoros nemzetközi és két magyar folyóiratban jelentek meg tanulmányok, amelyek mellett további tanulmányok és egy összegző monográfia készül.

Az egyházak növekvő szerepvállalása a közoktatásban és az oktatáspolitikában (3. Emberi erőforrás: társadalom). Az NKFIH által 2020-2023 között támogatott posztdoktori kutatás azt vizsgálja, hogy az önkormányzati és állami iskolák átvételével az oktatásügyben komoly tényezővé váló, a tanügyigazgatásban mára összetett feladatokat ellátó egyházak oktatáspolitikai szerepvállalásával hogyan értelmeződik át az állam és a jóléti szolgáltatásokat igénybe vevő állampolgárok viszonya. Emellett kistérségi esettanulmányok segítségével vizsgálja, hogy hogyan alakult át a közoktatási rendszer és a minőségi oktatáshoz való hozzáférés három hátrányos helyzetű kistérségben. Jelenleg a kutatás a terepmunka fázisban van, de a részeredményeket rendszeresen bemutatja a vezető kutató hazai és nemzetközi konferenciákon.

Kárpát-medencei és nyugat-európai kisebbségi magyar közösségek a XX.-XXI. században c. kutatási stratégiai koncepció:

Székelyföldi önkép-építés a 19-20. században (3. Emberi erőforrás: társadalom, történelem). Az NKFIH által támogatott 2018-2023 közötti kutatás a székelyföldi regionális azonosság történeti megkonstruálásának, illetve a működtetőinek a feltárását tűzte ki célul. Az év során a két világháború közötti székely eszme-, mentalitás-, politika- és művelődéstörténeti kérdésekkel kapcsolatos résztanulmányok jelentek meg, befejezés alatt áll két személyi monográfia, illetve a Kacsó Sándor cikkeiből és tanulmányaiból készül, előszóval, jegyzetapparátussal ellátott, kb. 30 íves szövegválogatás. A kutatás kitért a Székelyföldön élő, 19-20. századi cigány népesség forrásainak és

statisztikai adataira, a cigánytelepek és a székely-cigány együttélés történeti távlataira. Az év során kéthetente került sor Zoom megbeszélésekre, amelyek mellett négy könyvbemutató és hat nyilvános kézirattal is megrendezésre került felkért külső bírálókkal.

Kisebbségi magyar közösségek a 20-21. században (3. Emberi erőforrás: társadalom, történelem). A kutatás az etnokulturális alapon szerveződő közép-európai magyar kisebbségi hálózatok intézményesülését, közösségi működését vizsgálja adatbázisok, bibliográfiák, digitális szövegtárak, dokumentumgyűjtemények, monográfiák és kronológiák segítségével. Az év során elkészült Kárpátalja nemzetiségi és felekezeti községsoros népszámlálási eredményeinek (1860-2001), illetve a (Cseh)szlovákiai magyarok történeti kronológiája 1944-1992 feldolgozása és internetes közzététele. Az Arcanum Digitális Tudástár számára 1,5 millió oldalnyi magyar és 2,3 millió oldalnyi román sajtóanyag került digitalizálásra, amely mellett folyamatos az Erdélyi Magyar Adatbank történeti bibliográfiájának a tartalomfejlesztése is. A kiadványok terén két kötet szerkesztése történt meg a Kriterion Kiadó 20. század sorozata számára. Két tanulmány készült a Horthy-korszak kézikönyv számára a két világháború közti határon túli magyar politikai pártjainak összehasonlító elemzéseiként, illetve három országban a magyar társadalmi pozíciók változásáról.

Ukrajna története (3. Emberi erőforrás: társadalom, történelem). A Pécsi és a Szegedi Tudományegyetemek, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egy-egy munkatársa közreműködésével első ízben készült átfogó történelmi monográfia magyar nyelven, amely feldolgozza az ukránok történetét az etnogenezistől, a középkortól kezdve egészen a jelenig, az önálló államiságig, amelynek a szuverenitás, a nemzeti identitás számos kihívásával kell szembenéznie a függetlenség elnyerése óta eltelt időszakban.

Nyelvpolitika a mai Ukrajnában (3. Emberi erőforrás: társadalom, nyelv). A mai Ukrajnában a nyelv, a nyelvhasználat, a nyelvi jogok s e kérdések körüli politikai diskurzusok mind belpolitikai, mind külpolitikai szinten kiemelt szerepet kapnak. E kérdések vizsgálata egyszerre van összefüggésben a nemzetről és a kisebbségekről való gondolkodással. 2021-ben ukrán nyelvű monográfia jelent meg, amely az ukrán Alkotmánybíróságnak a nyelvi szabályozásokra vonatkozó döntéseit, e nyelvi szabályozások parlamenti útját és társadalmi fogadtatását elemzi történeti, jogi és szociolingvisztikai szempontból. Angol és ukrán nyelvű tanulmányok járják körül a nyelvhasználat gyakorlati példáit Kárpátalján nyelvi tájkép vizsgálat és történeti összehasonlító elemzések keretében.

A magyarországi és a közép-európai kisebbségek gazdasági, társadalmi, politikai helyzete, etnopolitikai stratégiák, nemzetközi kisebbségvédelem c. kutatási stratégiai koncepció:

Németek Magyarországon 1950-1990 (3. Emberi erőforrás: történelem). A kutatás célja a magyarországi németység 1950-1990 közötti történetének monografikus feldolgozása. A beszámolási évben a projekt keretében a német kiadás számára kiegészítésre, illetve átdolgozásra került a 2020-ban magyarul megjelent monográfia a Bundesministerium für Kultur und Medien és a Társadalomtudományi Kutatóközpont támogatásával. Az év során folytatódott az anyaggyűjtés: a Magyar Nemzeti Levéltárban feltárássra került a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége és az Oktatási és Kulturális Minisztérium iratanyaga. Feldolgozásra került a Landsmannschaftok és a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége 1960-1970 közötti kapcsolatfelvételi kísérletei. A kutatás eredményei egy nemzetközi konferencián lettek bemutatva, az elkészült német és magyar nyelvű tanulmányokat pedig közlésre elfogadták.

A régi pesti temető újrafelfedezett síremlékei: történelem és örökség (3. Emberi erőforrás: történelem). A Magyar Zsidó Örökség Közalapítvány támogatásával, az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetemen és a BTM Kiscelli Múzeummal közös projekt az 1808 és 1874 között működő, majd 1910-ben felszámolt régi pesti zsidó temető művelődéstörténeti feldolgozását kezdte meg. A temető történetére vonatkozó levéltári és sajtóanyag feltárása mellett, annak a sírkőállománynak a kutatása indult el, amelyet a Kozma utcai temető parcelláiba költöztettek át. A zömében az 1850-1870-es évekből származó sírkövek nagyértékű emlékei a pesti zsidóság korai korszakának, formaviláguk és nyelvhasználatuk pontos képet ad a hagyományhoz és modernitáshoz való komplex viszonyokról. Ugyanakkor a főváros romantikus sírkőfaragóművészetének is ritka megmaradt emlékei, így művészettörténeti vizsgálatuk általános tanulságokkal is szolgál. A kutatás első eredményeit egy érdeklődőknek szervezett séta keretében, illetve a Duna TV Utódok reménysége című műsorában ismertették a résztvevő kutatók.

Holokauszt túlélő gyerekek Magyarországon: gyerekkoruk, iskolák, sorsok (3. Emberi erőforrás: történelem). A kutatás a vészidőszakot közvetlenül követő évekre, illetve a korszakon belül egy korábban elhanyagolt csoportra/nézőpontra, a túlélő gyerekek sorsára és a velük foglalkozó szervezetekre irányul. 2021 során a Holocaust Dokumentációs Központtal együttműködve egy konferencia szerveződött és egy tanulmánykötet készült a túlélő gyerekekre és tágabban a családokra koncentrálva, valamint megkezdődött az 1945 május-júniusában pesti zsidó lányok által készített rajzok

feldolgozása. Ennek első eredményei a bécsi Wiesenthal Intézet nemzetközi konferenciáján lettek közreadva.

COST ENTAN – European Non-Territorial Autonomy Network (3. Emberi erőforrás: társadalom, nyelv). A COST Action Program támogatásával 2019-ben indult az európai személyi elvű, nem-területi autonómiákat kutató hálózat, amelynek egyik (Jog és politika) munkacsoportját az intézet egyik munkatársa vezeti. A kutatás a személyi elvű kisebbségi autonómia politikai és jogi kérdéseit elemzi, és célja, hogy a COST kutatási hálózaton keresztül az európai gyakorlatok széleskörű elemzésével mutassa be a személyi autonómiák kihívásait és javaslatokat fogalmazzon meg ezek hatékonyságával kapcsolatban. Az év őszén az Intézet és a Nemzeti Közszerződési Egyetem adott otthont a kutatói hálózat éves nemzetközi konferenciájának, amelynek tanulmányait szerkesztett kötetben is megjelentették.

A kisebbségi önkormányzatiság eredményessége Közép- és Délkelet-Európában (3. Emberi erőforrás: társadalom). A Bolyai ösztöndíj által 2019-2022 között támogatott kutatás célja, hogy összehasonlító keretek között feltárja és kiértékeli a személyi elvű vagy kisebbségi kulturális autonómiák hatékonyságát, eredményességét azon közép- és délkelet-európai országok esetében, ahol a regisztrált kisebbségi választóknak lehetőségük van választások útján, közvetlen vagy közvetett módon létrehozniuk autonóm testületeiket különböző szinteken (Magyarország mellett Horvátországban, Szerbiában és Szlovéniában). A projekt második éve egyrészt az etnopolitikai mobilizáció, az etnikai szavazás jellegzetességeinek, választásföldrajzi aspektusainak a vizsgálatával foglalkozott ezen kisebbségi választások esetében, mindenekelőtt összehasonlítva azokat a közéleti részvétel egyéb, döntően parlamenti választási csatornáival. Másrészt folytatódott az eredményesség kiértékeléséhez szükséges, a nemzetközi kisebbségvédelmi standardokat figyelembe vevő módszertan és indikátorok kidolgozása, amelyben jelentős szerepet játszott a Szerb Intézetnek a budapesti szerb önkormányzatok körében végzett felmérésében való közreműködés is. A kutatás eredményei több rangos nemzetközi konferencián kerültek bemutatásra.

II. Tudományszervezési eredmények, események

2. Rövid általános ismertető a kutatóhely tudományos munkáját illetően

Az intézet a magyarországi kisebbségkutatás meghatározó inter- és multidiszciplináris tudományos műhelye, amely alap-, alkalmazott és összehasonlító kutatásokat végez a különböző kisebbségi közösségeket érintő társadalmi, gazdasági, történeti, politikai, jogi, kulturális és demográfiai kérdésekről, legfőképp a magyarországi nemzetiségek és a romák, a határon túli magyarok, a kivándorolt magyar diaszpóra csoportok, a bevándorlók, valamint a közép-európai zsidóság vonatkozásában. A beszámolási időszakban a főbb eredményekről több rangos publikáció is megjelent: a hazai monográfiák és nemzetközi tanulmánykötetek mellett a munkatársak mintegy hat impact faktoros cikket is publikáltak vezető világfolyóiratokban. A járvány ellenére, a korábbi évekhez hasonlóan, rendszeresen kerültek megrendezésre az intézet szakmai profiljába illeszkedő nyilvános események, konferenciák, előadások, kisebb műhelyviták és kerekasztal-beszélgetések virtuális vagy hibrid formában. A rendezvények közül kiemelendő a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel közös emlékkonferencia, a Holokauszt Emlékközponttal közös nemzetközi konferencia, a Max Planck Intézet Szociális Antropológiai Intézetével közös workshop, illetve az Európai Unió COST kutatói hálózat éves konferenciájának a megrendezése. Az intézet *REGIO* című online és nyílt hozzáférésű folyóirata a beszámolási időszakban négy számmal jelent meg. Az intézet a magyarországi kisebbségkutatást digitális tartalommal, szövegtárakkal, adatbázisokkal, valamint hírekkel legátfogóbban ellátó honlapot és Facebook profilt működtet. Mindezekon túl jelentős szerepet játszik a TK angol nyelvű periodikájának, a Q2-es besorolású *Intersections* folyóirat szerkesztésében is.

3. A tudomány és a társadalom kapcsolata, társadalmi hasznosság

Az intézet számára stratégiai kérdésnek számít, hogy a kutatók által felhalmozott és publikált ismeretek, adatok mind az érdeklődők, mind a szakmai-kutatói közönség számára is elérhetővé váljanak. A beszámolási időszakban, a járvány ellenére 14 nyilvános szakmai rendezvény került megrendezésre kezdetben online felületeken vagy hibrid módon: nemzetközi konferenciák, műhelyszemináriumok, kéziratviták, neves hazai és külföldi kutatók előadásai és szakmai beszélgetések. A Kisebbségszociológiai és Antropológiai Osztály az év szeptemberétől rendszeres, kéthetente megrendezésre kerülő olvasószemináriumot szervez, amelynek fókuszában a tudományos mező és az identitáspolitikai törekvések egymáshoz való viszonya áll. Az eseményekről, illetve más, kisebbségkutatással kapcsolatos hírekről, intézeti publikációkról és bibliográfiai újdonságokról az intézet honlapja és Facebook profilja is folyamatosan tájékoztatta az érdeklődőket. Az utóbbi növekvő látogatottságát jelzi, hogy az év végére jelentősen, mintegy 2380-ra nőtt az oldal követőinek a száma.

Legfrissebb kutatási eredményeiről az év során egy munkatárs beszámolt a TK Véleményeken túl című podcast adásában.

A *Regio – Kisebbség Kultúra Társadalom Politika* c. intézeti nyílt hozzáférésű e-folyóiratnak a beszámolási időszakban négy száma jelent meg, valamint intézeti közreműködéssel folyt továbbra is a kutatóközpont Q2-es besorolása, nemzetközi társadalomtudományi folyóiratának, az *Intersections – East European Journal of Society and Politics* szerkesztése is.

A kisebbségkutatás egyes területei iránt érdeklődők tájékozódását, valamint a szakmai kutatómunkát hivatott elősegíteni a honlap Digitális Olvasószoza menüpontja a növekvő számú digitalizált és szabadon hozzáférhető kiadvánnyal és kereshető adatbázissal. Az év folyamán elérhetővé vált A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944-1992 között c. kereshető adatbázis, valamint a Kárpátalja településeinek etnikai és felekezeti statisztikája, 1870–2001 c. népszámlálási adatbázis. Véglegesült A magyarországi német szervezetek helyi és regionális szintű aktivitása 1924 és 1945 között c. kronológiai és interaktív térképes adatbázis. Intézeti közreműködéssel zajlik háromhavonta az Erdélyi Magyar Adatbank számára a 2021-es új erdélyi könyvek bibliográfiájának készítése, az Erdélyi történeti bibliográfia tartalomfejlesztése és a hétezeres mutató rendezése.

Intézeti rendezvények 2021-ben:

- Beás cigányok a Kárpát-medencében. Könyvbemutató, február 16.
- Workshop on Yugoslav and Post-Yugoslav Minority Politics, február 23.
- Hogyan segíthetünk az egészségügyi krízishelyzetben? Online kerekasztal, április 13.
- Lőrincz József emlékkonferencia, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel közösen, június 12.
- The effect of educational upward mobility on habitus. Doktori értekezéstervezet vitája, június 29.
- Kötődések hálójában. A nemzeti identitás mintázatai kisebbségi magyar fiatalok körében a GeneZYs 2015 ifjúságszociológiai felmérés adatai alapján. Doktori értekezéstervezet vitája, június 29.
- 2nd European Non-Territorial Autonomy Network (ENTAN) – EU COST Action) Conference: Non-Territorial Autonomy as an Instrument for Effective Participation of Minorities. Nemzetközi konferencia a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen közösen, szeptember 24-25.
- A plurális habitus elmélete. Előadás, szeptember 28.
- Új eredmények a magyarországi zsidóság kutatásában. Konferencia az Országos Rabbiképző –Zsidó Egyetem Marczali Henrik Kutatócsoportjával közösen, szeptember 30.
- Elválasztva a társadalomtól. A zsidó gettók Európában és Magyarországon. Nemzetközi konferencia a Holokauszt Emlékközponttal közösen, október 19-20.
- A Kárpát-medencétől a Földközi-tengerig. A magyar anyanyelvű izraeliek története. Könyvbemutató, október 25.
- Finomhangolás. Koordináció és kontroll a szovjet típusú cenzúra rendszerekben. Romániai példák. Kéziratvita, november 16.
- Movement Of The People. Hungarian Folk Dance, Populism, and Citizenship. Könyvbemutató, november 23.
- The reenchantment of culture and flexible citizenship in a hardening world. Ideology and life strategies in middle-class migration to Europe and beyond. Workshop a Max Planck Institute for Social Anthropology-val közösen, november 26.

Az intézet munkatársai 2021-ben is jelen voltak a nyomtatott és elektronikus sajtóban az intézet profiljába vágó kisebbségi témák kapcsán, számos portál podcast adásában szerepeltek. Az intézeti eseményekről, konferenciákról és új kiadványokról több esetben a sajtó is beszámolt. Kiemelendő a koronavírusjárvánnyal, az ukrajnai válsággal és a kárpátaljai magyarok helyzetével kapcsolatos médiajelenlét.

4. A kutatóhely legfontosabb hazai és nemzetközi eredményes K+F+I együttműködései az elmúlt évben

a. Az állami költségvetési, a nonprofit és a kormányzati szektorral való kapcsolatok

Az intézet szakmai közreműködésével folytatódott az Arcanum Kft. keretén belül, a Digitális Tudástár számára a határon túli magyar és szomszédos országbeli sajtó digitalizálása, amely az év folyamán mintegy 1,5 millió oldalnyi magyar, és 2,3 millió oldalnyi román digitalizált sajtóanyagot foglalt magában. Az intézetből történik korábbi megállapodás alapján az Erdélyi Magyar Adatbank tartalomfejlesztése is. Az ELKH kutatóintézetek közül az intézet elsősorban a Társadalomtudományi Kutatóközpont többi intézetével, a Politikatudományi, a Jogtudományi, és a Szociológiai Kutatóintézettel, a Bölcsészettudományi Kutatóközponton belül pedig a Történettudományi Kutatóintézettel folytat közös kutatómunkát. Egy munkatárs 2019 óta tagja az MTA Fiatal Kutatók Akadémiájának.

Az egyéb hazai műhelyek közül különböző projektek keretében, az elmúlt években együttműködés alakult ki a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárával, a Külügyi és Külgazdasági Intézettel, a Nemzetpolitikai Kutatóintézettel, a Nemzetstratégiai Kutatóintézettel, a Tom Lantos Intézettel, a Holokauszt Emlékközponttal, a Szerb Intézettel, a Rubicon Intézettel, a Veritas Történetkutató Intézettel és Levéltárral, valamint a Márton Áron Szakkollégiummal.

Az intézet igazgatója tagja a Közzolgálati Testületnek, az Országos Statisztikai Tanácsnak, valamint meghívott tagja az Igazságügyi Minisztérium Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoportjának.

b. Felsőoktatással való együttműködések: oktatás, utánpótlás-nevelés, doktori iskolák stb.

A hazai egyetemi kutatóhelyek közül az intézet elsősorban a Miskolci Egyetem Alkalmazott Társadalomtudományok Intézetével, az ELTE TÁTK Szociológiai Intézetével, a Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel, a Pécsi Tudományegyetemmel, a Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájával, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemmel működött együtt, amely együttműködések az év során leginkább közös konferenciák megrendezésében és kutatási projektek lebonyolításában öltöztetést.

2021 folyamán az intézet 10 munkatársa volt valamely doktori iskola oktatója vagy tartott PhD kurzusokat. 16 munkatárs különböző egyetemeken és szakkollégiumokban (Babes-Bolyai Tudományegyetem, Budapesti Corvinus Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Károli Gáspár Református Egyetem, Miskolci Egyetem, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Széchenyi István Szakkollégium) összesen 33 elméleti és 26 gyakorlati kurzust tartott, 17 BA, 9 MA hallgató diplomamunkáját, 3 TDK dolgozat megírását segítette, és 29 PhD hallgató disszertációjának készítését irányította.

Az év során 10 egyetemi hallgató és doktorandusz végzett az intézetben szakmai gyakorlatot különböző kutatásokban közreműködve.

c. Egyéb együttműködések, kapcsolatok

A nemzetközi együttműködések terén kiemelendő a flensburgi székhelyű European Centre for Minority Issues kutatóintézetével, a bolzanói EURAC Kisebbségi Jogi Intézetével, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel, a Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Babes-Bolyai Tudományegyetemmel, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézettel, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával, illetve a ljubljani Etnikai Tanulmányok Intézetével folytatott együttműködés. Egy munkatárs vendégtanárként kurzusokat tartott a Göttingeni Georg August Egyetemen, egy munkatárs az University College London tiszteletbeli kutatója, további három kutató pedig vendégelőadásokat tartott a bécsi, a prágai és a nicosiai egyetemeken.

A nemzetközi együttműködések kialakítására és elmélyítésére adott továbbá lehetőséget a Max Planck Intézet Szociális Antropológiai Intézetével közösen megrendezett konferencia, illetve az European Non-Territorial Autonomy Network (ENTAN) COST hálózatban való részvétel, a hálózat éves konferenciájának Budapesten való megtartása is. A járvány ellenére több munkatárs részt vett nemzetközi virtuális konferenciákon, workshopokon, továbbá nemzetközi szakmai szervezetek rendezvényein. Több kutató tagja olyan rangos nemzetközi tudományos szervezeteknek vagy intézményeknek mint az Association for the Study of Nationalities (ASN), a Donaueschwäbische Zentralmuseum Wissenschaftliche Beirat (Ulm), az European Association of Social Anthropologists (EASA), az *European Consortium for Political Research* (ECPR), az European Education Research Association, a Magyar-ukrán történész vegyes bizottság, a Kommission für Geschichte und Kultur der Deutschen in Südosteuropa, az International Political Science Association (IPSA) és a Nemzetközi Magyarásttudományi Társaság. Azon hazai szakmai szervezetek közül, amelyekben intézeti kutató tag vagy vezető pozíciót töltött be, kiemelendő az NKFIH zsűri, a Közzolgálati Testület, az Országos Statisztikai Tanács, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Társadalomtudományi Szakbizottság, az MTA Domus Kuratórium, a Magyar Hebraisztikai Társaság, a Magyar Történelmi Társulat, a Hajnal István Kör, és a Magyar Szociológiai Társaság.

A munkatársak mellett több rangos, hazai és külföldi – köztük egy impakt faktoros – szakmai folyóirat – *Focaal - Journal of Global and Historical Anthropology*, *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, *Educational Review*, *Erdélyi Társadalom*, *European Yearbook of Minority Issues*, *Journal für Kultur und Geschichte der deutschen im östlichen Europa*, *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, *Kisebbségi Szemle*, *Magyar Kisebbség*, *Modern Magyarország*, *Pro Minoritate*, *Studia Sociologia*, *Századok* – szerkesztésében, szakmai lektorálásában is részt vettek, valamint több vezető nemzetközi folyóirat számára készítettek lektori véleményeket, illetve folytattak egyéb szakértői tevékenységeket.

Az év folyamán egy-egy hollandiai és szerbiai vendégkutató összesen tíz hónapot töltött az intézetben.

5. A kutatóhely hazai vonatkozású pályázati adatai:

Az év folyamán az NKA és az MTA Folyóiratkiadási pályázata a Regio 2021. évi kiadását részesítette támogatásban. Egy kutató elnyerte az Új Nemzeti Kiválóság Program Bolyai+ Felsőoktatási Fiatal Oktatói, Kutatói Ösztöndíját „A kisebbségi önkormányzatiság működésének indikátorai Közép- és Délkelet-Európában” c. témában.

6. Tudományos publikációk:

1. Csata Zsombor; Roman Hlatky; Amy H. Liu; Ariel Pitre Young: The economic effects of the territoriality principle. Evidence from Transylvania, Romania. LANGUAGE PROBLEMS AND LANGUAGE PLANNING, 45:2 pp. 165-187. (2021). <http://real.mtak.hu/132347/>
2. Durst Judit; Bereményi Ábel: "I felt I arrived home": The Minority trajectory of mobility for first-in-family Hungarian Roma graduates. In: Maria, Manuela Mendes; Olga, Magano; Stefania, Toma (eds.): Social and Economic Vulnerability of Roma People: Key Factors for the Success and Continuity of Schooling Levels. New York: Springer (2021) 229-249. <http://real.mtak.hu/139655/>
3. Fedinec Csilla; Cserniczkó István: The Informal Use of Time as a Component of Multicultural Regional Identity in Transcarpathia (Ukraine). EAST CENTRAL EUROPE / L'EUROPE DU CENTRE EST 48:1 pp. 73-102., 30 p. (2021). <http://real.mtak.hu/125938/>
4. Fedinec Csilla; Cserniczkó István: Мова, політика, ексклюзиви в сучасній Україні. Uzhhorod: Autdor-Shark, 2021. ISBN: 9786177796236. <http://real.mtak.hu/133295/>
5. Fedinec Csilla; Szakál Imre: Another Short-Lived State of the Carpatho-Rusins - the Hutsul Republic. RUSIN INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY, 64:2 pp. 115-134. (2021). <http://real.mtak.hu/127875/>
6. Fedinec Csilla; Font Márta; Szakál Imre; Varga Beáta: Ukrajna története: régiók, identitás, államiság. Budapest: Társadalomtudományi Kutatóközpont, Gondolat Kiadó (2021), 444 p. ISBN: 9789635561957. <http://real.mtak.hu/134693/>
7. Mitescu-Manea, M., Safta-Zecheria, L., Neumann, E., Bodrug-Lungu, V., Milenkova, V., & Lendzhova, V.: Inequities in first education policy responses to the COVID-19 crisis: A comparative analysis in four Central and East European countries. European Educational Research Journal, 20:5, 543-563. <http://real.mtak.hu/134864/>
8. Neumann Eszter: Setting by numbers: datafication processes and ability grouping in an English secondary school. JOURNAL OF EDUCATION POLICY, 36:1, 1-23. <http://real.mtak.hu/118780/>
9. Papp Z. Attila; Neumann Eszter: Education of Roma and Educational Resilience in Hungary. In: Maria, Manuela Mendes; Olga, Magano; Stefania, Toma (eds.): Social and Economic Vulnerability of Roma People: Key Factors for the Success and Continuity of Schooling Levels. New York: Springer (2021) 79-95. <http://real.mtak.hu/139460/>
10. Szerbhorváth György: Nem tudták, hogy tudják - Vajdasági magyar valóságirodalom (1945-1990). Budapest, Társadalomtudományi Kutatóközpont - Kalligram, 2021. 352. p. ISBN: 9789634682691. <http://real.mtak.hu/135004/>
11. Szombati Kristóf: The Consolidation of Authoritarian Rule in Rural Hungary: Workfare and the Shift from Punitive Populist to Illiberal Paternalist Poverty Governance. EUROPE-ASIA STUDIES 73:9 pp. 1703-1725., 23 p. (2021). <http://real.mtak.hu/135698/>
12. Vizi Balázs (szerk.): Magyarország és szomszédai. A kisebbségvédelem kérdései a kétoldalú szerződésekben Budapest, Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet, L'Harmattan (2021). 294. p. ISBN: 9789634147664. <http://real.mtak.hu/122934/>
13. Vizi Balázs; Dobos Balázs; Natalija Shikova (eds.): Non-Territorial Autonomy as an Instrument for Effective Participation of Minorities. Budapest, Szkopje: Centre for Social Sciences (CSS), University American College Skopje (2021), 330 p. ISBN: 9786084607533. <http://real.mtak.hu/133198/>
14. Zakariás Ildikó; Feischmidt Margit: 'We Are That In-Between Nation': Discourses of Deservingness of Hungarian Migrants Working in Institutions of Refugee Accommodation in Germany. SOCIOLOGY 55:2 pp. 400-420., 21 p. (2021). <http://real.mtak.hu/122880/>
15. Zakariás Ildikó; Feischmidt Margit: Producing the nation through philanthropy: Legitimising coethnic and prorefugee civic action in Hungary. NATIONS AND NATIONALISM 26:4 pp. 1015-1032., 18 p. (2021). <http://real.mtak.hu/122879/>

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
POLITIKATUDOMÁNYI INTÉZET
1097 Budapest Tóth Kálmán utca 4.
1476 Budapest, 100., Pf. 340
(01) 224 6724 / 202
https://politikatudomany.tk.hu/
pti@tk.hu

I. Kutatási eredmények

Az ELKH TK Politikatudományi Intézete (továbbiakban PTI) 2021-ben tovább erősítette vezető szerepét a hazai politikatudományi kutatások terén, és nemzetközi eredményeivel, széles kutatási portfóliójával kiemelkedik a politikatudományi kutatással foglalkozó kelet-közép európai intézmények közül. A PTI 184 publikációval zárta a 2021-es évet, amelyből 77 nemzetközi folyóiratokban vagy külföldi kiadóknál jelent meg. A nemzetközi publikációk számát tekintve ez rekordévnak számít. A publikációk közül 36 kiemelt jelentőségű és hatású (impakt faktoralal illetve Q1/Q2-es besorolással rendelkező) tudományos folyóiratban jelent meg, amelyek összesített impakt faktora 76,01, a legmagasabb értékű pedig 8,061 volt. A PTI kutatói az elmúlt évben 94 nemzetközi és 90 hazai konferencia-előadást tartottak, valamint két nemzetközi és hét hazai tudományos rendezvényt szerveztek.

A PTI kutatásai tématerületenkénti bontásban

1. Egészség – COVID-19

Részvétel, képviselet, pártosság

A 2017-ben kezdődő projekt 2021. november 30-án lezárult. Az elkészült tanulmányok, könyvfejezetek és könyvek azt mutatják, hogy a magyar társadalom választói döntéseiben kevés újdonság mutatható ki 5 év távlatában. Egyetlen fontos változás rögzíthető, az úgynevezett "ellenzéki", nem konkrét pártokhoz kötődő szavazó megjelenése. Emellett fontos hatás a COVID-19 megjelenése, amely, elsősorban rövidtávon, de befolyásolja a választói döntéseket, hosszú távon viszont generációképző jelentősége van, ami a jelenlegi fiatalok választói magatartásának alakulására hathat ki. A kutatást az NKFIH támogatta.

Politikai kommunikáció az expresszivitás korában

A kutatás 2021-es fázisában a COVID-19 járvány politikai kommunikációja érzelmi aspektusainak feltárása történt. Kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzés kimutatta, hogy a leggyakoribb érzelmi ajánlatok az aggodalomra, a meglepettségre, a felháborodásra vonatkoztak. A kormánypárti forrásokat a büszkeség és a meglepettség érzelmi ajánlatai, a kormánykritikusokét pedig a felháborodottság specifikálták. A COVID-19 fertőzés esetszámainak emelkedése csekély hatással volt az érzelmi ajánlatok gyakoriságára, illetve változatosságára. Az előzetes adatok az újságírói interpretációk és újságírói személyes viszonyulások nemzetközi szintén is extrém magas jelenlétét mutatják. A kutatást az NKFIH támogatta.

2. Környezet és biztonság

Tüntetések, politikai megmozdulások vizsgálata

A vizsgálat a 2021. október 23-i Békemenet és az ellenzéki nagygyűlés szociodemográfiai karakterének meghatározására törekedett. A megkérdezettek háromnegyede, míg a Békemeneten csak harmada volt fővárosi lakos. A Békemeneten résztvevők szubjektív jóléte magasabb volt. Noha mindkét megmozduláson magas volt az egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkezők száma, az ellenzéki gyűlésen valamelyest több diplomás vett részt. A Békemenet résztvevőinek szervezeti (egyház, civil szervezet, párt) kötődése erősebbnek bizonyult. Az eredmények tekintetében tehát mindkét esetben egy magas státuszú társadalmi csoportról van szó, a Békemenet esetében pedig feltűnő a résztvevők magas szervezeti integráltsága.

3. Emberi erőforrás

Demokratikus hatékonyságérzet és populizmusvariációk Európában, populizmus a közpolitika- és a jogalkotásban

Az EU H2020-as támogatással, a TK vezetésével zajló projekt keretében 15 konzorciumi partner végzett kutatásokat a populizmussal kapcsolatban. A 2021-es kutatási irányok közül az egyik a populizmus egyéni szintű tényezőire irányult. Egy saját, nemzetközi adatfelvétel keretében keletkezett adatbázis elemzésével sikerült meghatározni, hogy a politikai tudás és ismeretek, illetve a demokratikus értékek iránti elköteleződés milyen viszonyban áll a politikai hatékonyságérzéssel és a populista attitűdökkel. Kiderült, hogy az előbbiek csökkentik a populizmus iránti szimpátiát, de elsősorban azoknál, akiknek amúgy magas a belső politikai hatékonyságérzete. Azoknál viszont nincs ilyen hatás, akiknél a populista attitűdök iránti nyitottság az alacsony külső hatékonyságérzéssel párosul, vagyis akik elégedetlenek a politikai rendszer nyitottságával. A kutatást a H2020 program támogatja.

A weberi vezetők visszatérése

A kutatás célja a demokrácia egy realista – azaz egy empirikusan és normatív elvárásaiban valószerűbb – elméletének megalkotása és a kortárs trendek új eszközökkel való elemzése. Ennek kapcsán a kutatók a politikai vezetők kiemelkedő szerepét vizsgálják a kortárs politikai berendezkedésekben. A 2018-ban indult kutatás utolsó szakasza a plebiszciter vezérdemokrácia modelljének empirikus kiterjesztésére irányul. Összehasonlító vizsgálat keretében esettanulmányok első változatai készültek el, amelyek a kutatás utolsó évében továbbiakkal bővülnek. Az eredmények várhatóan magyar nyelvű szerkesztett kötetben, illetve részben nemzetközi folyóiratpublikációkban jelenhetnek meg. Egy kapcsolódó NKFIH kutatás a vezetőket a követők szempontjából vizsgálja. A kutatást az NKFIH támogatja.

Magyar Fiatalok 2021

Közép-Európában készített nagymintás, összehasonlító ifjúságkutatás azt mutatja, hogy a magyar fiatalok politikai érdeklődése érdemben emelkedett az elmúlt években. V4-es összehasonlításban azonban még mindig a magyar 15-29 évesek a legkevésbé érdeklődők, ugyanakkor körükben a legmagasabb a politikai konformitás, a szülői politikai nézetek átvétele.

A polarizáció, mint társadalmi kihívás - Okok, gátló tényezők, ellenlépések

A projekt keretében létrejött egy, a polarizáció mérését Európában, komparatív módon lehetővé tevő adatbázis, ami a European Social Survey adatbázist egészíti ki a méréshez szükséges adatokkal, összesen 214 ország-esetre vonatkozóan. Az adatbázis nagyban segíti a polarizáció komparatív kutatását. Az adatbázis elemzése igazolta, hogy a polarizáció negatív hatással van a gazdasági növekedésre. A kutatást az NKFIH és a Bolyai Ösztöndíj támogatja.

Demokratikus innovációk és a magyar pártok

A kutatás a magyar pártok, a kormány és az önkormányzatok által az állampolgárokkal történő kapcsolattartás érdekében életre hívott demokratikus innovációkat vizsgálja, különös tekintettel a pártok digitális részvételi gyakorlataira, a kormány konzultációs gyakorlatára, valamint az önkormányzati szinten bevezetett közösségi gyűlés, és részvételi költségvetés intézményeire. A pártok által használt digitális eszközök tekintetében a kutatás eredményei alapján a rendszerváltás óta parlamenti képvisellel rendelkező pártok számára nem kulcsfontosságú, hogy ilyen eszközöket biztosítsanak tagságuk számára. A 2010 után létrejött új pártok közül a Jobbik korlátozott, az LMP, a Párbeszéd és a Demokratikus Koalíció nagyobb mértékben alkalmazza azokat, míg a Momentum működésének alapfeltételét jelenti azok használata. A kutatást az NKFIH támogatja.

A közösségi média nemzetközi és helyi politikában játszott szerepének vizsgálata

A magyar pártok európai összehasonlításból kiderült, hogy az EU-val kapcsolatos kérdések még az EP-választáson sem váltanak ki élénk érdeklődést a pártok Facebook-követőiből, viszont a pártok nem lesznek sikeresebbek azáltal sem, hogy az európai kérdéseket kritikus vagy populista eszközökkel keretezik. Más adatokból az rajzolódott ki, hogy az európai pártok különösen sikeresek a felhasználói reakciók kiváltásában akkor, amikor populista és negatív kommunikációs elemeket alkalmaznak, viszont a gazdaságpolitikai vagy környezetvédelmi kérdések alkalmazásával nehéz figyelmet kiváltani. Ráadásul e hatások kapcsán az európai országok között alig vannak eltérések, tehát meglehetősen általánosan érvényesülő mechanizmusoknak tűnnek. A populista és nem populista szereplők vizuális kommunikációjában kevésbé tapintható ki eltérés. A kutatást az NKFIH, a Bolyai Ösztöndíj és az ÚNKP támogatja.

Az Európai Unió közpolitikai hatásának percepciói: a magyar közvélemény európaizációja

A kutatás célja az Európai Unió közpolitikai hatásával kapcsolatos percepciók, társadalmi attitűdök vizsgálata. A visegrádi országok mellett, hogy az átlagnál kevésbé fogadják meg a Brüsszelből érkező

tanácsokat, az uniós átlagnál némileg gyakrabban kerülnek összetűzésbe az Európai Bizottsággal, a kötelezettségzegési eljárások keretében. Ugyanakkor a kutatás eredményei rámutatnak, hogy bár a visegrádi régió az uniós átlagnál kevésbé hajtja végre az uniós közpolitikai ajánlásokat és gyakrabban kerül konfliktushelyzetbe az Európai Bizottsággal, de az egyértelműen látszik, hogy a közpolitikai szintű együttműködés az aktuálpolitikai viszonynál jóval gördülékenyebb a V4-ek és az EU között. A kutatást az NKFIH támogatja.

Transznacionális iparpolitika az EU perifériáin: állami támogatások és uniós források felhasználása Kelet- és Dél-Európában

A visegrádi országokban 2004 óta egyedi kormánydöntéssel megítélt regionális fejlesztési célú állami támogatások feldolgozásából kiderült, hogy politikai ideológiától függetlenül mindegyik kormány hasonlóan magas arányban (a támogatott cégek legalább 72 százaléka) külföldi tulajdonú vállalatoknak ítél meg támogatásokat. Mindez összhangban van az FDI-függő, export-vezérelt piacgazdaság strukturális adottságaival. Az eredmények azt is sugallják, hogy a közép-európai piacgazdaságok gazdasági nacionalizmusa nem terjed ki a feldolgozóiparra, ráadásul az állami támogatásokból bőkezűen részesülő német feldolgozóipari beruházások gazdasági és politikai támaszt nyújtanak ezeknek a kormányoknak. A kutatást az NKFIH támogatja.

4. Digitalizáció

poltextLAB – Szövegbányászat és mesterséges intelligencia

A poltextLAB projekt keretében nemzetközi színvonalú, mesterséges intelligencián alapuló módszereket alkalmazó kutatások zajlanak, amelyek komoly alkalmazott, ipari/kormányzati felhasználási lehetőségeket is jelentenek. A nyelvtchnológiai kutatások keretében a projekt résztvevői egyrészt nagyméretű, elsődlegesen magyar nyelvű adatbázisokat/korpuszokat hoznak létre parlamenti beszédekből, jogszabályokból és politikai sajtótermékekből, hogy azok alkalmasak legyenek a különböző gépi tanuló algoritmusok fejlesztésére és tesztelésére. A kutatás további célja mesterséges intelligencián alapuló módszerek. Pl. gépi tanulási eljárások kidolgozása, melyek a kategorizálást már meglévő szövegek segítségével elvégezve kiválthatják számos a dokumentumok kézi osztályozását. A poltextLAB kutatócsoportja részt vesz Observatory for Political Texts in European Democracies (OPTED, H2020) pályázat megvalósításában is. A kutatást a H2020 és az NKFIH Nemzeti Labor programja támogatja.

II. Tudományszervezés, események

1. Általános ismertető a kutatóhely tudományos munkájáról

A PTI legfontosabb feladata politikatudományi alap kutatások folytatása. Ennek keretében elméleti, illetve elméletileg és módszertanilag megalapozott empirikus alap kutatásokat végez a politikatudományban és ennek határterületein, s az eredményeket legrangosabb tudományos fórumokon teszi közzé a szakmai és a szélesebb közvélemény számára. Az Intézet e feladatokat három nagy tematikus csomópont köré rendezve végzi, amely témáknak egy-egy tudományos osztály a felelőse. Az első a politikai viselkedés, a politikai aktorok és folyamatok kérdésköre (pártok, pártrendszerek, kampányok, választási viselkedés, politikai értékek, politikai vezetés). A második a kormányzás és a közpolitika problematikája (a kormányzati teljesítmény kérdései, a közigazgatási reformok, governance, a közpolitikai folyamat, a politikai gazdaságtan tanulmányozása). A harmadik a demokrácia- és politikaelmélet területe (empirikus, normatív és analitikus demokráciaelméletek, az alkotmány és a politikai intézmények vizsgálata, politika és civil társadalom viszonya, az elszámoltathatóság és a delegálás problémái).

A kutatások mellett az Intézet fontos feladata, hogy fórumokat biztosít a hazai politikatudomány számára: konferenciákat szervez, infrastrukturális háttérrel biztosít a szakma legfontosabb szervezete, a Magyar Politikatudományi Társaság működése számára, és fenntartja a hazai politikatudomány vezető, referált folyóiratát, a Politikatudományi Szemlét. Az Intézet és munkatársai továbbá fontos tudománynépszerűsítő feladatokat is ellátnak: a szélesebb közönséget is érdeklő konferenciákat szerveznek, tudománynépszerűsítő írásokat és könyveket jelentetnek meg. Az Intézet kiemelt feladata tovább a kutatói utánpótlás biztosítása, a fiatal kutatók felkarolása, melyre komplex programot tart fenn

(alkotói pályázatok, gyakornoki program, fiatal kutatói álláshelyek, PhD-konferencia díjak, OTDK opponencia, egyetemi-PhD témavezetés stb.).

2. A tudomány és a társadalom kapcsolata, társadalmi hasznosság

A PTI „minőségbiztosítási” szerepet tölt be a hazai politikatudományban azzal, hogy munkatársai rendszeres szaklektori, véleményező, valamint bírálati tevékenységet végeznek különböző hazai és nemzetközi publikációk, doktori eljárások és pályázatok során. A PTI-hez kötődik a Politikatudományi Szemle főszerkesztője, szerkesztősége és a lap menedzselése. A Szemle 1992-es alapítása óta szolgál a hazai politikatudomány egyetlen dedikált fórumaként. A honlap a TK PTI saját weblapjáról és önállóan is elérhető.

A PTI továbbra is fontosnak tartja, hogy kutatásait és eredményeit minél szélesebb körbe eljuttassa. Ezt példázza 23, többségében online rendezvény (könyvbemutatók, konferenciák, műhelybeszélgetések), amelyek a nagyközönség számára is nyitottak voltak. A tudománynépszerűsítést támogatja a 2017-ben indult blog is, amely arra törekszik, hogy a PTI kutatásait rövid és közérthető módon mutassa be az érdeklődőknek. Az egyes bejegyzéseket az adatok szerint ezres nagyságrendű olvasótábor követi, és a visszajelzések alapján a felsőoktatásba is eljuttatja a PTI eredményeit. Az intézeti honlapra (<http://politikatudomany.tk.hu>) felkerült az összes fontos hír, az álláshirdetések, a kutatási eredmények, a konferenciák, a TK-ban közösen szervezett programok. A PTI-ben és a politikatudományban történő érdekes hírek, álláshirdetések, gyakornoki pozíciók, kutatási eredmények, konferenciák mind megosztásra kerültek a PTI Facebook profilján. A profilt jelenleg közel 2500 ember kedveli és a bejegyzések, felhívások több ezer embert értek el. 2021 őszén elindult a PTI Instagram és Twitter oldala is (69 illetve 33 követő).

3. Hazai és nemzetközi K+F+I együttműködések

3.a. Az állami költségvetési, a nonprofit és a kormányzati szektorral való kapcsolatok

- A PTI munkatársai nagy hangsúlyt helyeztek a hazai és nemzetközi konferencia/workshop szervezésére, valamint több nemzetközi kutatói együttműködés szervezői vagy vezetői feladatát nyerték el és töltötték be. A PTI munkatársai aktívan részt vesznek a hazai szakmai szervezetek tudományszervezői munkájában, amelyekben többen vezetői tisztséget is betöltenek (MTA IX. osztály – [Politikatudományi Bizottság](#); MTA IX. osztály – [Nemzetközi és Fejlődéstanulmányok Bizottsága](#); MTA IX. osztály – [Szociológiai Bizottság](#); [Magyar Politikatudományi Társaság](#); [Hajnal István Kör –Társadalomtörténeti Egyesület](#); [Doktoranduszok Országos Szövetsége Kommunikáció- és Médiatudományi Osztály](#); Gázsó Ferenc Társadalomtudományi Társaság; [Magyar Közgazdasági Társaság – Nemzetközi Gazdaság Szakosztály](#))
- A kutatók ugyancsak fontos szerepet töltenek be további kiemelt tudományszervezői testületekben. Például az NKFIH felkérésére szakértői tevékenységet folytatnak a H2020 és a Horizon Europe társadalom- és humántudományi bizottságában és annak munkaprogramjának a kialakításában, az NKFIH Állam- és Jogtudomány – Politikatudomány zsűrijében, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságban (Társadalomtudományi Szakbizottság, Doktori Kollégium), a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Programban, valamint az Országos Statisztikai Tanácsban.
- A PTI több munkatársa országszakértőként közreműködik nemzetközi adatbázisok építésében (például [Varieties of Democracy](#)). A nemzetközi tudományos szervezetek kapcsán fontos megemlíteni, hogy a PTI kutatói számos szervezetben töltenek be vezetői pozíciót: The Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe ([NISPAcee](#)); Academic Network of Public and Political Leadership ([PUPOL](#)); International Research Society for Public Management ([IRSPM](#)); European Sociological Association – Research Network on Political Sociology ([ESA RN32](#)); European Consortium for Political Research – Standing Group on Parliaments ([ECPR SGOP](#)), COMPTExT Conference.

3.b. Felsőoktatási intézményekkel való együttműködések

- A PTI több munkatársa oktatóként és meghívott előadóként vesz részt valamelyik hazai vagy külföldi egyetem (BCE, BME, CEU, ELTE, NKE, SZE, DE) doktori képzéseiben (11 fő, ebből 5 tőrzstag, 1 doktori iskolavezető, témavezetettek száma: 36), valamint a graduális szintű képzéseiben egyaránt (18 fő, elméleti kurzusok: 68, gyakorlati kurzusok: 50, TDK témavezetettek száma: 14, témavezetés alapszakon: 49, mesterszakon: 40). A kutatók a Rajk László Szakkollégiumban, a Széchenyi István

Szakkollégiumban, a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban, a Társadalomelméleti Kollégiumban, valamint a Bibó István Szakkollégiumban tartottak kurzusokat 2021-ben.

- A PTI részt vesz a kutatói utánpótlásnevelésben a Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok és Politikatudományi Doktori Iskolájával valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar Politikatudományi Doktori Iskolájával kötött [együttműködési megállapodások](#) keretében. Munkatársaink közös kutatási projektet ([JUDICON-EU](#)) vezetnek a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpontjával együttműködve.
- A PTI nagy hangsúlyt fektet az utánpótlás-nevelésre és tehetség gondozására az egyetemi hallgatók körében képzési szinttől függetlenül. 2021-ben 9 kutatási asszisztens és 14 gyakornok került bevonásra a PTI szakmai tevékenységébe.
- A gyakornoki programok mellett több szakmai pályázatot is meghirdetett a PTI. 2021-ben kétszer kiírt [Alkotói pályázat](#) a felsőoktatásban résztvevő hallgatók politikatudományi vagy társterületeken végzett tudományos munkáját és ennek magyar nyelvű publikációját hivatott támogatni. A PTI ugyancsak díjazta a [BCE Politológus Doktoranduszok Konferenciáján](#) elhangzott és legjobbnak ítélt angol vagy magyar nyelvű előadást.
- A PTI munkatársai részt vesznek a TK Módszertani Képzési Központjának munkájában, 2021-ben két módszertani kurzust is indítottak az egyetemi hallgatók és az érdeklődő nagyközönség számára: [Szövegbányászat és Mesterséges Intelligencia képzési program](#); [Kísérleti módszerek a társadalomtudományban](#).

3.c. Egyéb együttműködések, kapcsolatok

- A PTI intézeti előadások sorozatában 2021-ben számos nemzetközi szaktekintély előadott. Többek között: Philip Rathgeb (University of Edinburgh); Edward Hall (University of Sheffield); Ernesto Cruz Ruiz (Technischen Universität München); Manuel Goyanes (Carlos III University).
- 2021 márciusában a PTI a Francia Intézettel közösen szervezett kerekasztalbeszélgetést [Digitális populizmus: fake news, politikai vezetők és modortalanság a közösségi médiában](#) címmel, szeptemberben pedig a nemzetközi együttműködések elősegítő COST Action (CA17135) keretében workshopot [Challenges of Democratic Innovations in Europe: Citizens, Politicians and Institutions](#) címmel.

4. A hazai pályázatok

- Generációk azonosítása Big Data logikával a poszt-pandémiás időszakban (projektvezető: Szabó Andrea) – MTA Poszt-COVID Pályázat (POST-COVID2021-19)
- *A 2022-es országgyűlési választások közösségi média tevékenységének vizsgálata* (projektvezető: Bene Márton) – Bolyai+ Felsőoktatási Fiatal Oktatói, Kutatói Ösztöndíj (ÚNKP-21-5)
- *Állami támogatások a kelet-közép-európai függő piacgazdaságokban a koronavírus járvány alatt* (projektvezető: Medve-Bálint Gergő) – Bolyai+ Felsőoktatási Fiatal Oktatói, Kutatói Ösztöndíj (ÚNKP-21-5)
- *A polarizáció és a depolarizáció - Két trend megértése* (projektvezető: Patkós Veronika) – Bolyai+ Felsőoktatási Fiatal Oktatói, Kutatói Ösztöndíj (ÚNKP-21-5)
- *A karizmatikus vezetők morális pánik/eufória generáló politikája* (projektvezető: Metz Rudolf) – „Tudománnyal fel!” Felsőoktatási Doktorvárományosi és Posztdoktori Kutatói Ösztöndíj (ÚNKP-21-5)
- *A polarizáció szerepe a nemkívánt társadalmi kimenetek létrejöttében* (projektvezető: Patkós Veronika) – OTKA fiatal kutatói kiválósági program (FK 137755)
- *Politikai normativitás* (projektvezető: Gyulai Attila) – OTKA fiatal kutatói kiválósági program (FK 138367)
- *A politikai realizmus mint elmélet és ideológia* (projektvezető: Gyulai Attila) – Bolyai János Kutatói Ösztöndíj
- *Képviseleti reszponzivitás és a demokráciával való elégedettség* (projektvezető: Papp Zsófia) – Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

5. Tudományos publikációk

Balázs, Zoltán (2021) *Constraining Government*. Lanham: Lexington Books

Balázs, Zoltán (2021) The Sovereign's Beatitude. *Political Theory*. <https://doi.org/10.1177/00905917211042047>

Bene, Márton (2021) Who Reaps the Benefits? A Cross-Country Investigation of the Absolute and Relative Normalization and Equalization Theses in the 2019 European Parliament Elections. *New Media & Society* online first. <https://doi.org/10.1177/14614448211019688>. REAL: <http://real.mtak.hu/130766/>

Bíró-Nagy, András (2021) Orbán's political jackpot: migration and the Hungarian electorate. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 48:2 405-424. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1853905>

Farkas, Eszter (2021) Discussing immigration in an illiberal media environment: Hungarian political scientists about the migration crisis in online public discourses. *European Political Science* 21, 95-114. <https://doi.org/10.1057/s41304-021-00340-y>. REAL: <http://real.mtak.hu/135115/>

Hajnal, György (2021) Changing patterns of individual performance appraisal systems for civil service in European Union countries: toward a developmental or an incentivizing model. *International Journal of Public Sector Management* 34 :7, 748-764. <https://doi.org/10.1108/IJPSM-02-2021-0051>

Illés Gábor (2021) *A realista politikus: A cselekvés perspektívái a realista politikaelméletben*. Budapest: Gondolat Kiadó

Körösényi, András - Patkós, Veronika - Plesz, Bendegúz - Susánszky, Pál (2021) The potentials of heresthetic and rhetoric in an open framing situation: theory and evidence from a survey experiment. *European Political Science Review* online first. <http://doi.org/10.1017/S1755773921000321>. REAL: <http://real.mtak.hu/134918/>

Metz, Rudolf (2021) The missing link: Studying political leadership from the followers' perspective. *Politics* online first. <https://doi.org/10.1177/02633957211056227>. REAL: <http://real.mtak.hu/133632/>

Oross, Dániel - Mátyás, Eszter - Gherghina, Sergiu (2021) Sustainability and Politics: Explaining the Emergence of the 2020 Budapest Climate Assembly. *Sustainability* 13:11, 6100. <https://doi.org/10.3390/su13116100>. REAL: <http://real.mtak.hu/126313/>

Sebők, Miklós - Boda, Zsolt (eds.) (2021) *Policy Agendas in Autocracy, and Hybrid Regimes. The Case of Hungary*. Cham: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-73223-3>

Máté, Ákos - Sebők, Miklós - Barczikay, Tamás (2021) The Effect of Central Bank Communication on Sovereign Bond Yields: The Case of Hungary. *PLOS ONE* 16(2):e0245515. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245515>. REAL: <http://real.mtak.hu/121487>

Sebők, Miklós - Simons, Jasper (2021) How Orbán Won? Neoliberal Disenchantment and the Grand Strategy of Financial Nationalism to Reconstruct Capitalism and Regain Autonomy. *Socio-Economic Review* online first. <https://doi.org/10.1093/ser/mwab052>

Szabó, Gabriella - Kiss, Balázs (2021) Sharing political nostalgia in Hungary is yearning for the past successful on social media?, *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 35:1, 150-171. <https://doi.org/10.1080/13511610.2021.1995332>. REAL: <http://real.mtak.hu/134942/>

Valuch, Tibor (2021) *Everyday Life under Communism and After - Lifestyle and Consumption in Hungary, 1945–2000*. New York: CEU Press

KUTATÓKÖZPONT NEVE:
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
KUTATÓINTÉZET NEVE:
SZOCIOLÓGIAI INTÉZET
Cím: formátum: irányítószám, város, utca/tér stb., házszám
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.
Postafiók címe: irányítószám, város, Pf. száma
1250 Budapest, Pf. 20
telefonszám: formátum: (01) 234 567
(1) 224 0770
honlap:
http://szociologia.tk.hu
e-mail:
szi.igazgato@tk.hu

Tématerületek:

1. Egészség: az egészséghez kapcsolódó gyógyszerkutatás, molekuláris biológia, mikrobiológia, neurobiológia, pszichológia;
  - 1.1. Covid19: a koronavírus-járványhoz kapcsolódó kutatások.
2. Környezet és biztonság: környezet, klímaváltozás, ökológia, mezőgazdaság, élelmiszer-biztonság.
3. Emberi erőforrás: társadalom, gazdaság, történelem, régészet, bölcsészet, nyelv.
4. Energia: anyagszerkezet, energia, úrkutatás, kvantum- és nanotechnológia.
5. Digitalizáció: a matematika, fizika, kémia, számítástudomány, kvantumtechnológia, informatika, automatizálás és digitalizáció kutatási területei.
6. Egyéb.

I. A kutatóközpontokhoz tartozó kutatóintézetek kutatási eredményei a 2021. évre vonatkozóan a fent felsorolt tématerületek megjelölésével

Az Intézetben közel harminc, részben külső finanszírozású alap- és/vagy alkalmazott kutatási és/vagy ösztöndíjas program zajlott 2021-ben. Ezek között található három Horizon 2020, két European Commission-DG Employment, egy MTA Kiválósági Együttműködési Program, tizenegy NKFIH által támogatott kutatás, egy az Emberi Erőforrások Minisztériuma által támogatott kutatás, öt COST action projekt részvétel és egy MTA Lendület ösztöndíj.

A) A társadalmi alkalmazkodóképesség és innováció: integráció, mobilitás, témakörbe az alábbi kutatások tartoznak:

a.1) **A precíziós mezőgazdaság és mesterséges intelligencia** (3,2 – MILAB 2020-) az agárinnováció lényeges eleme, A precíziós gazdálkodás a gazdasági és környezetvédelmi célok mellett társadalmi célokat is követ: elősegíti az élelmiszer-minőség és -biztonság növelését, a csökkenő környezetterhelés révén hozzájárul a klímaváltozással és a természeti erőforrásokkal történő hatékonyabb gazdálkodáshoz. A mesterséges intelligencián (MI) alapuló technológia alkalmazása a gazdaságos és hatékony, ugyanakkor környezet- és talajkímélő műveléssel hozzájárul a jövedelmezőség növeléséhez. 2021-ben adatfelvétel és a precíziós gazdálkodás elterjedésének vizsgálata folyt. <http://real.mtak.hu/id/eprint/135187>

a.2) **Munka 5.0 – A foglalkoztatási és képzettségi struktúra átalakulása a Mesterséges Intelligencia korában** (3,5 – MILAB 2020-) A technológiai változások irányát és hatását befolyásoló közpolitikákhoz a munkavállalók helyzetének, véleményének ismeretére van szükség. A kutatás adatfelvételének fő kérdése, mekkora a MI emberi munkát helyettesítő hatás bekövetkezésének esélye, milyen mértékben várható, hogy inkább a kiegészítő hatás fog érvényesülni, illetve milyen mértékben állnak készen a magyar munkavállalók a digitális technológiák használatára, amely előfeltétele annak, hogy a magyar munkahelyeken kritikus tömegben alkalmazzák az MI-n alapuló megoldásokat. <http://real.mtak.hu/id/eprint/131469>

a.3) A **Törésvonalak a magyar társadalom szerkezetében: a fogyasztás, az intézmények és a területi különbségek hatásai** (3 – NKFIH K 128965, 2018--2022) feltárja a politika, a térbeli különbségek és az intézmények szerepét a társadalmi rétegződésben és a társadalmi egyenlőtlenségek kialakításában. A kutatás során készülő elemzés alkalmas a nemzetközi és hosszú távú összehasonlításra. A kutatás 2021-ben a kulturális fogyasztás mintáit vizsgálta interjúkkal. <http://real.mtak.hu/132940/>

a.4) A **Cirkuláció és disszenzus a magyar kulturális elitben** (3 – NKFIH FK 124042, 2017-2021) a magyar kulturális elitben zajló változásra és folyamatosságra fókuszáló kutatás. Az egyenlőtlen cirkuláció növekvő disszenzust okoz az új összetételű kulturális elit attitűdjeiben, normáiban és identitásában. A projekt 2021-ben zárult három angol nyelvű publikáció (<http://real.mtak.hu/id/eprint/124042>, <http://real.mtak.hu/id/eprint/135078>, <http://real.mtak.hu/id/eprint/121362>), valamint egy monográfia megjelenésével (<http://real.mtak.hu/id/eprint/129113>). Utóbbi jelentős sajtóérdeklődést váltott ki.

a.5) **Az osztály változó jelentősége összehasonlító perspektívában** (3 – NKFIH FK 131997, 2019-2022) egyrészt az empirikus osztályelemzés elméleti, módszertani kérdéseit vizsgálja. Másrészt empirikus adatbázis segítségével elemzi a magyar társadalom osztályszerkezetének változását, a társadalmi, illetve a házassági mobilitást. 2021-ben három kézirat került benyújtásra nemzetközi folyóiratokhoz.

a.6) az MTA Kiválósági Együttműködési Program keretében támogatott **Mobilitás Kutatási Centrum** (3 – KEP 2019-2023) célja a társadalmi, munkaerő piaci, iskolai és területi mobilitás új összetevőinek az elemzése interdiszciplináris kutatási keretben. Az újonnan kidolgozott új társadalom modell (integrációs modell) a korábban használt rétegződési sémákhoz képest modernebb keretet biztosít. 2021-ben megrendezésre került a Mobilitás és integráció a magyar társadalomban (<https://mek.oszk.hu/22300/22365/22365.pdf>) és az Integrációs mechanizmusok a magyar társadalomban tanulmánykötetek (<https://mek.oszk.hu/22300/22366/22366.pdf>) bemutatója online. Elkészült egy újabb 5000 fős adatfelvétel a társadalom működésének elemzéséhez.

a.7) **A Segítők vagy segítettők? Szakmai munkakörülmények, mentális egészség és mobilitás a szociális szférában** (3 – NKFIH FK 138315, 2021-2024) A kutatás komplex megközelítést alkalmaz. A tartalmi sokféleség jegyében a mentális egészség és a személyiség különböző dimenziói (kiégés, elégedettség, reziliencia, coping), a standard és szakma specifikus munkakörülmények és a mobilitás, valamint ezen tényezők összefüggései képezik a vizsgálat tárgyát. A módszertani komplexitás (Big Data-alapú vizsgálat, survey) következtében pedig a témák több szempontú vizsgálata valósul meg. A projekt 2021-ben az elméleti megalapozással indult.

a.8) A **BRIDGES to assess the production and impact of migration narratives** (3 - H2020, 2021–2024) a migrációs narratívák kialakulását és hatásait vizsgálja. A kutatás első évében három kéziratot esettanulmány született a migráns narratívák kialakulásáról Magyarországon.

a.9) Az **International Ethnic and Immigrant Minorities' Survey Data Network** (3 – EU COST, CA16111, 2017-2021) kutatói hálózat célja hozzáférést biztosítani olyan különböző és nehezen elérhető survey adatbázisokhoz, amelyek az etnikai és migrációs háttérű kisebbségek gazdasági, társadalmi és politikai integrációjára vonatkozó adatokat tartalmaznak. Ezen adatbázisok használhatóságának, hozzáférhetőségének sztemendjeit kívánja javítani és fejleszteni. 2021-ben online workshopok zajlottak.

a.10) Az **Incoding – Democracy at Work through Transparent and Inclusive Algorithmic Management** (3,5 – CDGE, 2021-2023) a digitális technológiák (az algoritmusok és az algoritmusokon alapuló menedzsment) munkára gyakorolt hatásával foglalkozik Dániában, Magyarországon, Németországban és Spanyolországban. A projektben készített esettanulmányok fókuszja az, hogy az algoritmikus menedzsment és döntéshozatal miképpen befolyásolja a munkavállalók munkakörülményeit, vállalati döntésekre gyakorolt befolyását és tágabban részvételi lehetőségeiket a vállalati társadalmi párbeszédben. 2021-ben szakirodalmi megalapozás kezdődött.

a.11) A **Crowd work – új utak az európai szakszervezetek előtt** (3,5 – CDGE, 2019-2021) nemzetközi projekt olyan új munkavégzési formát vizsgált, ami internetes platform segítségével földrajzilag szétszórt munkavállalók között oszt ki tömegesen feladatokat. A projekt feltérképezte a crowd work formáit, a hozzá kapcsolódó szakszervezeti stratégiákat, és a szükséges nemzeti és uniós politikai döntéseket. A

terepmunka során négy platform munkásaival készültek interjúk. Az eredményekről két online konferencián számoltak be a kutatók. A projekt egy angol nyelvű könyv elkészítésével zárul 2022-ben.

a.12) **A Karriermodellek és karrierépítés a kutatás-fejlesztésben. Különbségek és egyenlőtlenségek a munkaerőpiaci lehetőségek, a személyes kapcsolatháló és a munkamagánélet egyensúlya tekintetében** (3,5 – NKFIH K 116102, 2016-2021) kutatás fő célkitűzése a kutatás-fejlesztés területén létező különböző karriermodellek, valamint a tudományos előmenetelt segítő és akadályozó tényezők feltárása és értékelése volt. A kutatást 2021-ben zárókonferencia és egy kötet megjelenése zárta: <http://real.mtak.hu/id/eprint/135024>

B. Társadalmi hálózatok: családok, emberi és szervezeti kapcsolatok tématerület kutatásai a következők:

b.1) **A Kapcsolati tőke a háztartáson belül** (3 – NKFIH K 131947, 2019-2021) kutatás a háztartáson belül képződő kapcsolati tőke jellemzőit, ezek háztartáson belüli és azon túli folyamatokkal való összefüggését vizsgálja. A háztartáson belüli kapcsolati tőke a háztartástagok háztartáson kívüli kapcsolatainak terméke. A háztartások közötti hálózathoz az egyes háztartástagok eltérő módon kapcsolódhatnak. 2021-ben a 2015. évi HKÉF adatbázisának elemzése zajlott. Egy angol nyelvű, valamint öt magyar nyelvű tanulmány kézirat készült.

b.2) **Az abortuszszabályozás szigorításának hatása az újszülöttek egészségére, valamint a gyerekek és a szülők gazdasági, társadalmi jellemzőire** (3 - NKFIH FK 124384, 2017–2021) kutatás a KSH Élveszületési, Csecsemőhalálozási adatbázisainak, valamint a Népszámlálások adatbázisainak felhasználásával zajlott. A 2021-ben zárult projektben az egyik kutatási altémához kapcsolódó tanulmány <http://real.mtak.hu/id/eprint/129858>, valamint az érintett anyákra vonatkozó hosszútávú hatások vizsgálatáról szóló kézirat készült.

b.3) **A fertilitással kapcsolatos ismeretek és az ismeretátadás hatékonysága** (3 – NKFIH PD 123789, 2017-2021) kutatás fő célja megvizsgálni, hogy a gyermekvállalás előtt álló férfiak és nők milyen tudás birtokában hoznak döntést arról, hogy meddig halasztják a gyermekvállalást. Rendelkeznek-e kellő információval a termékenységet befolyásoló tényezőkről és az egyre elterjedtebb asszisztált reprodukciós eljárásokról? A kutatás keretében 2021-ben megjelent a nemzetközi vezető kiadó gondozásában egy, az eredményeket tárgyaló könyv, valamint angol és magyar nyelvű folyóiratcikk: <http://real.mtak.hu/id/eprint/129339>, <http://real.mtak.hu/id/eprint/129341>

b.4) **A reprodukcióval kapcsolatos döntések többszemponú vizsgálata európai összehasonlításban a (poszt)-pandémiás korszakban** (3 - MTA Lendület, 2021-2025) kutatás feltárja a reprodukciós döntések társadalmi beágyazottságát. A reprodukciós döntéseket komplex módon definiálja, valamint ezen döntések kevésbé kutatott dimenzióit is vizsgálja (a termékenyégi kezelések, a fogamzásgátló szerek elterjedtsége és használata, az abortuszhoz és az örökbefogadáshoz kapcsolódó attitűdök). A reprodukciós döntések komplexebb értelmezése hozzájárulhat ahhoz, hogy a szülővé (nem)válás folyamatait jobban megértsük. A kutatás 2021-ben indult a makró szintű tényezők (normák, értékek, jogi szabályozások, pandémia) hatásának vizsgálatával, melyből két kézirat készült el.

b.5) **A Társadalmi környezet, társadalmi egyenlőtlenségek és szubjektív jóllét** (3 – NKFIH FK 134447, 2020-2024) kutatás a szubjektív jóllét társadalmi kontextusára, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek és a szubjektív jóllét közötti kapcsolatra fókuszál. 2021-ben három alprojekthez kapcsolódó egy-egy kézirat készült, valamint a munkanélküliség és a szubjektív jóllét kapcsolatát vizsgáló szakasz előzetes eredményeit három nemzetközi konferencián mutatták be.

b.6) **Barátok és kapcsolatháló szerepe a családi életben és a gyerekvállalásban** (3 – 2021-2024) kutatás fő kérdése, hogy melyek azok a baráti és kapcsolati minták, pozitív példák és segítségek, amelyek támogatják a családok egészséges működését és a gyermekvállalást? Melyek a generációk közötti (anyagi és nem anyagi) transzferek mintái és hogyan lehet bevonni a nagyszülőket a családok mindennapi életébe? 2021-ben adatfelvétel zajlott.

C. Az éghajlatváltozás társadalmi hatásai - fogyasztás, energia, egészség, lakhatás, fenntarthatóság és város-vidék különbségek tématerülethez az alábbi kutatások tartoznak.

c.1) Az **Éghajlatváltozás és egészség** (3,2 – EMMI, 2020-2021) által támogatott program fő célja a 2020-ben elkészített „Éghajlatváltozás és egészség” című jelentéshez kapcsolódó kutatás folytatása volt annak érdekében, hogy a döntéshozók, az egészségügyben dolgozó szakemberek és az ország lakossága tudományosan megalapozott tájékoztatást kapjon az éghajlatváltozás egészséget érintő kockázatairól és a kockázatok csökkentési lehetőségeiről. 2021-ben elindult az Éghajlatváltozás 180° című hírlevél, valamint egy konferenciát és két workshopot szerveztek (az önkormányzatoknak és az egészségügyi intézményvezetőknek).

c.2) A **European Network for Environmental Citizenship city “Education for Environmental Citizenship”** (3,2 – EU COST, CA16229, 2018-2022) kutatói hálózat célja megfelelő eszközök és tudás biztosítása a jövő környezettudatos állampolgárainak. Azért, hogy képesek legyenek fellépni a környezeti és a fenntarthatósági megfontolások, mind a magán- és a közsférában, mind helyi, nemzeti és globális szinten megjelenő kihívásaival szemben. A projekt a környezeti nevelést segíti. 2021-ben online workshopok zajlottak. <http://real.mtak.hu/id/eprint/135186>

c.3) **Az energiahasználat társadalmi kihívásai** (3,2 – 2020-2023) A kutatás az energiához való hozzáférésben és az energiahasználatban tapasztalható társadalmi különbségek társadalmi és környezeti hatásait vizsgálja két csoportra fókuszálva: az energiaszegénységben élő háztartásokra, valamint az energiahatékony és okos ('smart') megoldásokat használó háztartásokra. 2021-ben az energiaszegénység vizsgálata zajlott. <http://real.mtak.hu/id/eprint/132940>, <http://real.mtak.hu/id/eprint/135103>

c.4) **Implementing nature based solutions for creating a resourceful circular city** (3,2 – EU COST, CA17133, 2018-2022) kutatói hálózat a természetalapú megoldásokat alkalmazó, az erőforrásokat a városi bioszférában kezelő körforgásos rendszer reziliens, fenntartható és egészséges városi környezetet kialakításának lehetőségeit vizsgálja. A projekt a fenntartható városok kialakítását segíti. 2021-ben online workshopok zajlottak és egy tanulmány jelent meg: <http://real.mtak.hu/id/eprint/135186>.

c.5) **A Fenntartható fogyasztási mintázatok, viselkedési stratégiák és tudáshasználat a magyar társadalomban. A fenntartható ételmiszer- és energiafogyasztás társadalomtudományi elemzése** (3,2 – NKFIH K138020, 2021-2024) feltárja a fenntartható fogyasztás társadalmi jellemzőit. A kutatók a fenntartható fogyasztás mintáit és stratégiáit a társadalmi helyzet és a társadalmi egyenlőtlenségek mentén értelmezik. A projekt 2021-ben az elméleti megalapozással indult.

c.6) Az **Alkalmazkodóképesség és helyi identitás vidéken: A vidék imázs, a helyi identitás és a megélhetési stratégiák összefüggéseinek kvalitatív és kvantitatív elemzése magyar vidéki térségekben** (3,2 – NKFIH K 132676, 2020-2023) a vidékek helyi identitás, vidékképük konstrukcióit a helyi fejlesztési folyamatokhoz kötve négy különböző típusú járásban. 2021-ben négy települési esettanulmány készítése kezdődött dokumentum-elemzés, fókuszcsoportok, kérdőívek és félig strukturált interjúk készítésével. <http://real.mtak.hu/id/eprint/135074>

c.7) A **RURALIZATION** (3,2 – H2020 2019–2023) projekt célja olyan folyamat elindítása, ami ellensúlyozni tudja az urbanizációt. Fiatal gazdákat ösztönöz a vidéken működő és új gazdasági és társadalmi fenntarthatósági lehetőségek kiaknázására. Ezek a lehetőségek egyrészt szolgálják a vidéki térségek lakosait (segítenek a helyhez kötöttség és a gazdasági lehetőségek hiányának kezelésében), másrészt az újonnan érkezőket (azzal, hogy az új és innovatív módszerek és hálózatok létrehozását segíti). 2021-ben a TK-ban került megrendezésre a projekt féléves konferenciája hibrid formában. <http://real.mtak.hu/id/eprint/135076>

c.8) A **RE-DWELL – Delivering affordable and sustainable housing in Europe** (3,2 – H2020, 2020-2024) projekt az európai lakhatás fenntarthatósági és megfizethetőségi kihívásaira keresi a válaszokat. Mivel komplex megoldásra van szükség, 15 fiatal kutatót képzése kezdődött meg. Cél olyan transzdiszciplináris szakemberek kinevelése, akik rész tudnak venni az innovatív megoldások kifejlesztésében. 2021-ben egy online workshop és egy nyári egyetem került megrendezésre. <http://real.mtak.hu/id/eprint/135412>

c.9) **A várostervezés szociológiája – várostervezés és társadalom** (3,2 – NKFIH 124940, 2017-2023) azt vizsgálja, hogyan alakulnak át a városfejlődést befolyásoló érdekviszonyok, milyen mechanizmusok erősödnek meg vagy válnak kevésbé hatékonyvá a korábbiakhoz képest. 2021-ben városi esettanulmányok készültek három vidéki városban és egy fővárosi kerületben. Két tanulmány jelent meg: <http://real.mtak.hu/id/eprint/140249>, <http://real.mtak.hu/id/eprint/140250>

c.10) **Writing Urban Places** (3 – EU COST, CA18126, 2019-2023) kutatói hálózat a helyi városi narratívákat vizsgálja, melyek a városlakók társadalmi és térbeli gyakorlatáról, felfogásáról és elvárásairól adhatnak információt. A narratív módszer segítségével a közösségek, és a társadalom térbeli működése válik megérthetőbbé. A projekt az európai közepes nagyságú városok fejlesztését kívánja segíteni. 2021-ben online workshopok zajlottak, ahol egy előadást tartottunk.

D. Az intézet főbb kutatási tématerületeit átfogó, azokon átnyúló kutatások:

d.1) **Járványhelyzet és társadalom** (3, 1.1 – 2020-2022) címmel a Covid19: a koronavírus-járványhoz kapcsolódó kutatásokat indított az Intézet 2020-ban. Többek között vizsgálták a kutatók a kapcsolattartási szokások, a támogató családi-baráti hálózatok, a digitális oktatás, lakhatás, munkaerőpiac és a városhasználat mintáinak változását. 2021-ben önálló kérdésblokk készítése zajlott a COVID-19 járvány hatásainak feltérképezésére az ESS ERIC 10. hullámában és két reprezentatív adatfelvétel is lezajlott. Publikációk: <http://real.mtak.hu/id/eprint/136560>, <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/iskolakultura/article/view/34272>

d.2) Az **ESS SUSTAIN-2** (3 – 2020-2023) projektben tíz európai ország hozott létre webes megkérdezésen (CAWI) alapuló válaszadói panelt, lehetővé téve módszertani kísérletek elvégzését; hosszabb távon a hagyományos személyes lekérdezés kiváltására.

II. Tudományszervezési eredmények, események

1. Rövid általános ismertető a kutatóhely tudományos munkáját illetően.

A TK Szociológiai Intézetének alapvető feladata társadalomtudományi, ezen belül szociológiai alapkutatások végzése. A kutatók a hazai társadalmi problémákat empirikusan és elméletileg, többnyire összehasonlító módszerekkel, a nemzetközi tudományosság diskurzusába ágyazottan vizsgálják. Az Intézet három tudományos osztályba szerveződve végzi kutatómunkáját:

A *Társadalmi Integráció és Egyenlőtlenségek Kutatási Osztály* munkatársai nemzetközi kontextusba ágyazva vizsgálják a mai magyar társadalom jövedelmi, térbeli és értékrendbeli rétegződésének trendjeit, és egyes társadalompolitikai területek rétegződésre és jólétre gyakorolt hatását. Az osztály kiemelt feladatai közé tartozik a hazai társadalmi integrációs folyamatok átfogó vizsgálata.

A *Társadalom- és Közpolitikai Kutatási Osztály* munkatársai a közpolitikai területét érintő kérdéseket kutatnak, így munkaerőpiaci, jóléti és egyenlőségi kérdéseket. Az osztály szervezi a kvalitatív és kvantitatív módszertani dilemmák belső diskusszióját, valamint a nagy kutatási infrastruktúrák (ESS, KDK) felelős kutatói gyűjtik és rendszerezik a TK-ban folyó kutatások adatbázisait és eredményeit.

A *Család és Társas Kapcsolatok Kutatási Osztályon* a kapcsolathálózatok alakulásával, a családok helyzetével, család- és szociálpolitikával, valamint emlékezetpolitikával kapcsolatban zajlanak kvantitatív és kvalitatív kutatások.

Az Intézet kutatói három kutatási centrum munkájába kapcsolódnak be: 'Mobilitás Kutatási Centrum', 'Társadalmi Ökológiai és Klíma Kutatási Centrum', valamint 'Családtudományi Kutatási Centrum'.

Az Intézet kutatói aktívan vesznek részt a *European Social Survey (ESS)* magyarországi felmérésének koordinációjában, illetve a 2001 óta folyó kutatások adatbázisainak és dokumentációjának rendezése és a szabad hozzáférés biztosításában.

Az intézet kutatói kutatási eredményeiket a TK *Kutatási Dokumentációs Központ (KDK)* keretei között helyezik el.

A *Módszeresen társadalomtudományos módszertani vitasorozat* rendezői között szerepelnek az intézet kutatói. A program célja a kurrens módszertani viták és innovatív eljárások megismertetése a szakmai közönséggel.

A rendszeres *Jour Fixe* viták a kutatók megjelenés előtt álló tanulmányainak, publikációinak nyilvános vitájára adnak lehetőséget külső és belső opponensek bevonásával. A Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont közös szervezésében megvalósított *Brown Bag Seminar* pedig lehetőséget ad a kutatóknak arra, hogy megvitassanak olyan tudományos műveket, amik nem kifejezetten a saját tudományterületükhöz kapcsolódnak, de társadalomtudományos relevanciával rendelkeznek.

A *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle* a Szociológiai Intézet nyílt hozzáférésű, kettős anonim referenci rendszerben (double-blind peer review) lektorált online szakfolyóirata. 2021-ben négy magyar nyelvű szám jelent meg.

A *Módszertani Képzési Központ* (MOKK) a Társadalomtudományi Kutatóközpont kutatástámogató csoportja, melynek vezetője az intézet munkatársa. Feladata a TK által szervezett képzések kezdeményezése és koordinálása.

2. A tudomány és a társadalom kapcsolata, társadalmi hasznosság.

A Szociológiai Intézet a tudományos munkájából következően folyamatosan reflektál a társadalomban felmerülő kérdésekre, társadalmi egyenlőtlenségekre, valamint társadalmi innovációra és kihívásokra. 2021-ben 11 nyilvános, 6 kulturális esemény és 20 ismeretterjesztő előadás került megrendezésre.

Folytatódott a Sars-COVID-19 világjárvány különböző társadalmi hatását vizsgáló kutatás. A Intézet két survey adatfelvételt végzett; a 18-65 év közötti magyar lakosság körében vizsgálta a Sars-COVID-19 pandémia hatásait. Ezt kiegészítendő, egy kifejezetten lelki egészségre fókuszáló survey kutatás is zajlott. Ezek eredményeinek közzététele 2022-ben várható.

Az előző évi trendet követve, az online térben rendezett események idén is lehetőséget biztosítottak az Intézet tudományos eredményeinek szélesebb körű megismertetésére, a szakmai kapcsolatok szélesítésére. A tudományos munka (például konferenciák, műhelyviták) online, illetve hibrid módon kerültek megrendezésre. A programokról, tudományos eredményekről és a *Socio.hu* Társadalomtudományi Szemle híreiről a közösségi médiában rendszeres tájékoztatást kaptak az érdeklődők.

A kutatási eredmények közérthető terjesztése (podcast, rádió- és egyéb médiaszereplések) elősegítik a társadalmi hasznosulást. Az Intézet honlapja a folyamatos frissítés révén lehetőséget lehetőséget ad a kutatási eredmények követésére. 2020-ban 'Járványhelyzet és társadalom' címmel a pandémia magyar társadalomra gyakorolt hatásait vizsgáló kutatásokat és azok eredményeit ismertető kiemelt menüpontot is. A kutatók a számos nyilvános előadás és konferencia mellett idén is részt vettek a Kutatók Éjszakája programban.

3. A kutatóhely legfontosabb hazai és nemzetközi eredményes K+F+I együttműködései az elmúlt évben.

a. az állami költségvetési, a nonprofit és a kormányzati szektorral való kapcsolatok:

az Intézet az üzleti szférával ápolta kapcsolatait a futó kutatásokhoz köthetőek. Jelenleg a Magyarországon működő autóiipari nagyvállalatokra, szakszervezetekre és a bankszektor számos képviselőjére terjednek ki. Az együttműködés a magáncégek esetében főleg esettanulmányok készítését jelentette, az érdekvédelmi és szakmai szervezeteknél, hivataloknál az ehhez szükséges háttér információk megszerzésére irányult a konzultáció.

2021-ben folytatódott a szakmai együttműködés az EMMI Egészségügyért Felelős Államtitkársága és az ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpontja között az egészség és éghajlatváltozás kapcsolatával foglalkozó kutatással. Az Intézetben már több mint 20 éve folynak az éghajlatváltozás és a társadalmi változások kapcsolatát vizsgáló kutatások, amelynek egy része szorosan kapcsolódik az „Éghajlatváltozás és egészség” témakörhöz.

b. felsőoktatási intézményekkel való együttműködések: oktatás, utánpótlás-nevelés, doktori iskolák stb.; az Intézet munkatársai 57 előadást és 24 poszter előadást tartottak külföldi, további 39 előadást és 26 poszter előadást tartottak hazai konferenciákon. 6 nemzetközi és 5 hazai tudományos rendezvényt szerveztek. 4-en nemzetközi, 10-en pedig hazai tudományos folyóirat szerkesztői és/vagy főszerkesztői. A szakmai kapcsolatokat a munkatársak által vállalt 68 hazai és 60 nemzetközi opponencia, lektorálás, szakértői tanácsadás tovább erősíti. Emellett 10 magyar és 2 idegen nyelvű folyóirat- és sorozatszerkesztés is az Intézethez köthető.

A kutatók fele oktatóként is tevékenykedik, angol és magyar nyelven tanítanak a BME, a CEU, a Corvinus, az ELTE, a Debreceni a Szegedi Egyetem, a MOME, az IBS, a SOTE és a Károli Gáspár egyetemen, ahol 32 elméleti és 22 gyakorlati kurzust tartottak, 33 PhD témavezetést vállaltak, valamint 3 TDK, 17 BA és 18 MA diplomamunka témavezetői feladatait látták el. Külföldi egyetem többen, hazai doktori iskolában 9-en oktattak, kettő kutató doktori iskolát vezetett.

4. A kutatóhely hazai vonatkozású (így különösen NKFI Alap, OP) pályázati adatai

Projekt száma	Projekt címe	Projekt időtartama	Vezető kutató
D 123789	A fertilitással kapcsolatos ismeretek és az ismeretátadás hatékonysága	2018.04.01- 2021.08.31 (hosszabbított)	Szalma Ivett
K 124940	A várostervezés szociológiája-várostervezés és társadalom	2017.11.01- 2023.07.31 (hosszabbított)	Csizmady Adrienne
K 128965	Törésvonalak a magyar társadalom szerkezetében: a fogyasztás, az intézmények és a területi különbségek hatásai	2018.09.01- 2022.05.31 (hosszabbított)	Kovách Imre
K 116102	Konzorcium, társ p.: Karriermodellek és karrierépítés a kutatás-fejlesztésben.	2020.01.31- 2021.06.30	Tardos Katalin
FK 124042	Cirkuláció és disszenzus a magyar kulturális elitben	2017.09.01- 2021.08.31 (hosszabbított)	Kristóf Luca
K135676	Alkalmazkodóképesség és helyi identitás vidéken	2020.10.01- 2023.09.30	Megyesi Boldizsár
FK 124384	Az abortuszszabályozás szigorításának hatása az újszülöttek egészségére, valamint a gyerekek és a szülők gazdasági, társadalmi jellemzőire	2017.09.01- 2021.03.31 (hosszabbított)	Hajdu Gábor
K 131947	Kapcsolati tőke a háztartáson belül	2019.12.01- 2022.05.29 (hosszabbított)	Sik Endre
FK 131997	Az osztály változó jelentősége összehasonlító perspektívában	2019.12.01- 2023.02.28 (hosszabbított)	Huszár Ákos
FK 134447	Társadalmi környezet, társadalmi egyenlőtlenségek és szubjektív jóllét	2020.12.01- 2024.11.30 (hosszabbított)	Hajdu Gábor
K138020	Fenntartható fogyasztási mintázatok, viselkedési stratégiák és tudáshasználat a magyar társadalomban.	2021.10.01- 2024.09.30	Csurgó Bernadett
FK138315	Segítők vagy segítettők? Szakmai munkakörülmények, mentális egészség és mobilitás a szociális szférában	2021.09.01- 2024.08.31	Győri Ágnes
Emmi Éghajlatkönyv IV/4337-2/2021/EKF	Éghajlatváltozás és egészség 2021 című jelentés	2021.06.25- 2021.12.25	Ferencz Zoltán

LP2021-10/2021	A reprodukcióval kapcsolatos döntések többszemponútú vizsgálata európai összehasonlításban a (poszt)-pandémiás korszakban	2021.09.01-2026.08.31 (évente)	Szalma Ivett
----------------	---	--------------------------------	--------------

5. Tudományos publikációk:

A Szociológiai Intézet 2021. évben megjelent legfontosabb tudományos publikációi:

D1-es folyóiratcikk

Albert Fruzsina, Koltai Júlia, Dávid Beáta (2021): The increasing importance of friends: Changes in core discussion network composition in post-communist Hungary between 1997 – 2015. *Social Networks*, 66: 139-145. (D1, IF: 2.376) <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2021.02.005>
<http://real.mtak.hu/140252/>

Gábor Hajdu, Tamás Hajdu (2021): The long-term impact of restricted access to abortion on children's socioeconomic outcomes. *PLOS ONE*, 16(3) (D1, IF: 2.740)
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0248638>
<http://real.mtak.hu/112149/>

Gábor Hajdu, Tamás Hajdu (2021): Post-conception heat exposure increases clinically unobserved pregnancy losses. *Scientific Reports*, volume 11, Article number: 1987. (D1, IF: 3.998)
<https://doi.org/10.1038/s41598-021-81496-x>
<https://www.nature.com/articles/s41598-021-81496-x>

Kisfalusi Dorottya, Kristóf Luca, Vit Eszter (2021): Political homophily in cultural reputational networks. *Poetics* <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2021.101538>. (D1, IF: 1.264)
<http://doi.org/10.1016/j.poetic.2021.101538>
<http://real.mtak.hu/121362>

Q1-es folyóiratcikk

Albert Fruzsina, Dávid Beáta, Hajdu Gábor, Husztai Éva (2021): Egocentric Contact Networks of Older Adults: Featuring Quantity, Strength and Function of Ties. *The Sociological Quarterly*, (Q1, IF: 1,127)
<https://doi.org/10.1080/00380253.2020.1787111>
<http://real.mtak.hu/id/eprint/129925>

Csurgó Bernadett, Melanie.K. Smith (2021): The value of cultural ecosystem services in a rural landscape context. *Journal of Rural Studies*, Vol 86. 76-86. 4,849. (Q1, IF: 3.544)
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.05.030>
<http://real.mtak.hu/135074/>

Czibere, Ibolya, Kovách, Imre (2021): State Populism in Rural Hungary. *Rural Sociology* pp. 1–25 (Q1, IF: 4.078), <https://doi.org/10.1111/ruso.12407>
<http://real.mtak.hu/135188>

Győri, Ágnes, Perpék, Éva (2021): Work conditions and burnout: An exploratory study among Hungarian workers in family and child welfare, child protection and pedagogical professional services. *European Journal of Social Work* (online first) (Q1, IF: 1,8).
<https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1997926>
<http://real.mtak.hu/id/eprint/133658>

Hajdu Gábor, Hajdu Tamás (2021): Temperature, climate change, and birth weight: evidence from Hungary. *Population and Environment*, 43(2), 131–148. 3,537. (Q1, IF: 3.537)
<https://doi.org/10.1007/s11111-021-00380-y>
<http://real.mtak.hu/122699/>

Herke, Boglárka – Janky, Béla (2021): The Role of the Deservingness Criteria in the Case of Single Mothers' Perceived Welfare Deservingness in Hungary. *Journal of Social Policy*, 2021, 1–21. (Q1, IF: 3.269)

<https://doi.org/10.1017/S004727942100074X>

<http://real.mtak.hu/134270/>

Imre Kovách – Boldizsár Gergely Megyesi – Angela Barthes – Hasan Volkan Oral – Marija Smederevac-Lalic (2021): Knowledge Use in Education for Environmental Citizenship - Results of Four Case Studies in Europe (France, Hungary, Serbia, Turkey) *Sustainability* 2021, 13(19), 11118; pp2-17.(Q1, IF: 3,251)

<https://doi.org/10.3390/su131911118>

<http://real.mtak.hu/id/eprint/135186>

J. Aidukate, S. Saxonberg, D. Szelewa, Dorottya Szikra. (2021) Social policy in the face of a global pandemic: Policy responses to the COVID-19 crisis in Central and Eastern Europe. *Social Policy and Administration* (Q1, IF: 1.908)

<https://doi.org/10.1111/spol.12704>

Szalma Ivett, Bitó Tamás (2021): Knowledge and attitudes about assisted reproductive technology: findings from a Hungarian online survey *Reproductive Biomedicine & Society Online* Volume 13, August 2021, Pages 75-84. (Q1, IF: 0,503)

<https://doi.org/10.1016/j.rbms.2021.06.005>

<http://real.mtak.hu/129341>

Takács Judit, Daniel de Vries, John Kinsman, Anne Cremers, John Angrén, Svetla Tsoлова, Emma Wiltshire, Massimo Ciotti (2021): Public Health Preparedness and Response Synergies between Institutional Authorities and the Community: A Qualitative Case Study of Emerging Tick-borne Diseases in Spain and the Netherlands. *BMC Public Health* 21, Article no: 1882 1). (Q1, IF: 3.295)

<https://doi.org/10.1186/s12889-021-11925-z>

Könyv

Ivett Szalma (2021) *Attitudes, Norms, and Beliefs Related to Assisted Reproduction Technologies among Childless Women in a Pronatalist Society*. Springer VS Verlag für Sozialwissenschaften (ISBN 978-3-658-35627-9)

<https://doi.org/10.1007/978-3-658-35628-6>

<http://real.mtak.hu/id/eprint/129403>

